

Antwoorden kast 3 groepen 7 en 8

deel 1

inhoud

1. Mode	3	24. Wolkenkrabbers	26
2. Textiel	4	25. Kwakzalvers en piskijkers	27
3. Aardbevingen	5	26. De taal van je lichaam	28
4. Vulkanen	6	27. Suiker	29
5. Belangrijke uitvindingen	7	28. Ratten	30
6. Intelligentie	8	29. Robots	31
7. Groene energie	9	30. Slavernij	32
8. Boeken	10	31. Nederland, waterland	33
9. Namen	11	32. Amgst	34
10. Mummies	12	33. De zon	35
11. Het tropisch regenwoud	13	34. Hekserij	36
12. Geld	14	35. Bloed	37
13. Aardolie	15	36. Tatoeage	38
14. Slangen	16	37. Rubber	39
15. Leiders	17	38. Fossielen	40
16. Leonardo da Vinci	18	39. Pas op, gif!	41
17. Planeten	19	40. Boeddha	42
18. Slaap	20	41. Diamant	43
19. Camouflage	21	42. Honingbijen	44
20. Geheugen	22	43. Mysteries	45
21. Bamboe	23	44. De Olympische Spelen	46
22. Reclame	24	45. De natuur als voorbeeld	47
23. De Romeinen in Nederland	25	46. Symbiose	48

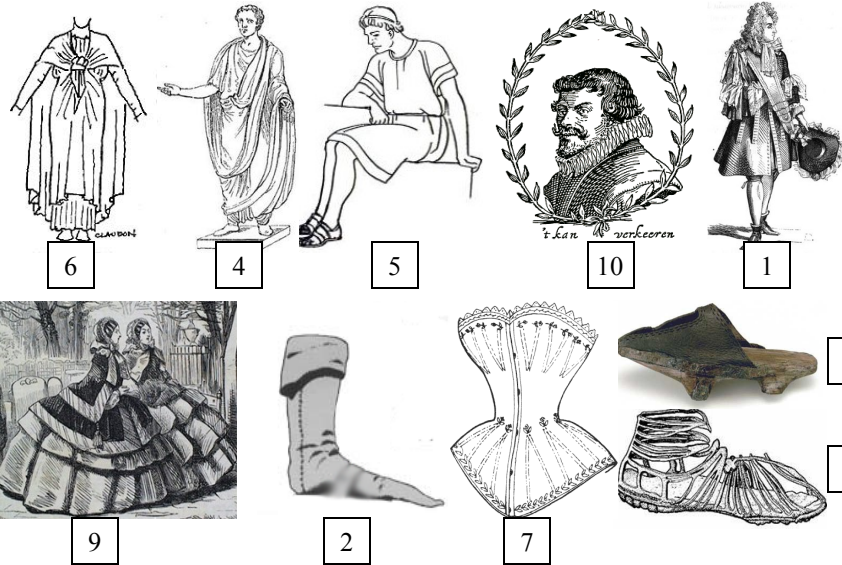
[Bekijk hier alle boeken met een korte beschrijving](#)

www.edubook.nl

Antwoorden 1 Mode

1. Ken je de volgende kledingstukken en schoeisel? Vul het goede cijfer in. Kies uit: 1. de rhinegrave, 2. de tootschoen, 3. de trip, 4. de toga, 5. de tuniek, 6. de stola, 7. het corset, 8. de caliga, 9. de hoepelrok, 10. de molensteen.

2. Welk woord van de twee is het juiste. Streep het foute woord door.

goed
/fout

- A. In de middeleeuwen droegen getrouwde vrouwen een *barbette/ kaproen*.
- B. Rond 1900 was een *bruine/witte* huid een teken dat je uit een rijke familie kwam.
- C. Spijkerstof werd rond 1850 eigenlijk aan mijnwerkers verkocht als *tentdoek/broecken*.
- D. In de 17de eeuw droegen jonge jongetjes een *jurk/ pofbroek*.
- E. De suikerspin was een bekend soort *haardracht/jurk*.
- F. *De trip/ het hoeshloec* werd onder je leren schoenen gedragen en beschermde je tegen de modder.

Mode

3. Beschrijf kort het modebeeld van nu. Maak er een tekening bij die je verhaal duidelijk maakt.

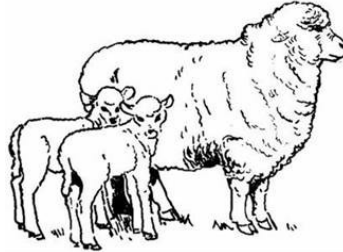

Antwoorden 2 Textiel

1. Welke 5 dieren leveren wol:

- 1. het schaap   4. de jak
- 2. de alpaca/lama   5. de Kashmir geit
- 3. het angorakonijn

2. Vul de nummers voor de woorden op de juiste plaats in.

- Kies uit: 1. polymeren, 2. katoen, 3. kaarden, 4. linnen, 5. zijde, 6. schubben, 7. weven, 8. spinnen, 9. twijnen, 10. inslag, 11. aardolie, 12. vacht
- A. Een speciaal soort rups levert de draden voor **5**.
- B. De **6** in wol beschermen een schaap tegen beschadigingen van de huid.
- C. Het uit elkaar halen van de wolvezels noem je **3**.
- D. Het maken van een draad van wol noem je **8**.
- E. Als je van twee draden één draad maakt heet dat **9**.
- F. Bij het weven van stof heb je twee soorten draden: de schering en de **10**.
- G. De grondstof voor badstof is **2**.
- H. De stengel van de vlasplant is de grondstof voor **4**.
- I. Een ander woord voor kunststoffen in textiel zijn **1**.
- J. Het woord "textiel" komt van het woord "texere" en betekent **7**.
- K. Fleece is een kunststof en betekent letterlijk **12**.
- L. De grondstof voor kunststoffen is **11**.

Textiel

3. Zoek drie verschillende textielproducten in je omgeving. Beschrijf de volgende dingen: *het product (bijvoorbeeld broek), de grondstof (katoen, linnen, wol etc.), hoe is het gemaakt? (weven, breien, haken)*

product	grondstof	Hoe is het gemaakt?
1.		
2.		
3.		

Antwoorden 3 Aardbevingen

1. Welke van de twee woorden is het juiste woord? goed
fout
- A. Om de Aarde zit een laag die we de *aardkorst/mantel* noemen.
  - B. De laag rond de Aarde is gebroken en bestaat uit *zeven/negen* grote platen.
  - C. De randen van die platen noem je de *breuklijnen/breukranden*.
  - D. Soms botsen platen tegen elkaar. Als er geen ruimte is ontstaan er *spletten/bergen*.
  - E. Als twee platen in tegengestelde richting langs elkaar schuren ontstaat er een *dal/aardbeving*.

2. Leg uit waarom de kans op een aardbeving in Nederland heel erg klein is.

 Nederland ligt niet in de buurt van een breuklijn. Op die breuklijnen is de kans op een aardbeving groot.

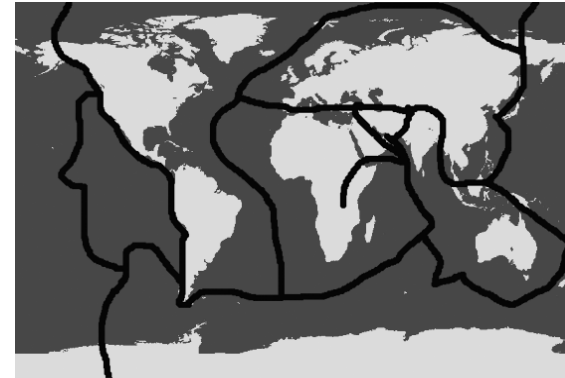
3. Vul de nummers voor de juiste woorden in. Kies uit:

 1.zeebeving, 2.het epicentrum, 3.Richter, 4.de mantel, 5.het hypocentrum, 6.seismograaf.

- A. De kracht van een aardbeving wordt gemeten op de schaal van **3**.
- B. Een **6** is een instrument waarmee de kracht van een aardbeving gemeten wordt.
- C. Het punt onder de grond waar de spanning tussen twee platen plaatsvindt noem je **5**.
- D. De plek boven de grond waar de aardbeving het sterkst is noem je **2**.
- E. Op 26 november in 2004 vond een enorme **1** plaats voor het Indonesische eiland Sumatra.
- F. De vloeibare laag onder de aardkorst heet **4**.

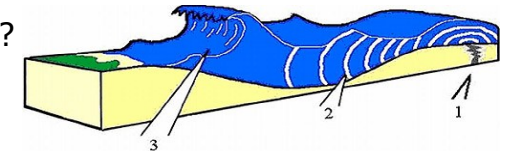
Aardbevingen

3. Bekijk het kaartje met de grote platen. Noem vier werelddelen waar aardbevingen voorkomen. Schrijf achter elk werelddeel een land met een hoge kans op aardbevingen. Gebruik een atlas.

werelddeel	land
1. <u>Noord-Amerika</u>	1. <u>Verenigde Staten, Mexico</u>
2. <u>Zuid-Amerika</u>	2. <u>Colombia, Ecuador, Chili</u>
3. <u>Azië</u>	3. <u>Indonesië, Filippijnen, Pakistan</u>
4. <u>Europa/ Midden Oosten</u>	4. <u>Italië, Turkije, Iran, Irak</u>

4. Hoe ontstaat een tsunami?
 Gebruik de tekening met nummers bij je uitleg.

Een zeebeving (1) zorgt dat er een heleboel water in beweging komt en verplaatst wordt. Op ondiepe plaatsen (2) wordt de golf hoger en neemt de snelheid toe. Aan de kust neemt de snelheid steeds meer toe en ook bereikt de golf zijn hoogste punt. (3)

Antwoorden 4 Vulkanen

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed / fout
- A. Waar breuklijnen zijn op Aarde vind je alle vulkanen. *waar/niet waar.*
- B. Aardplaten verschuiven wel enkele meters per jaar. *waar/niet waar*
- C. Dode vulkanen zien er meestal uit als gewone bergen. *waar/niet waar*
- D. Uitbarstingen van vulkanen verlopen allemaal op dezelfde manier. *waar/niet waar*
- E. Een vulkaan begint altijd als een opening waar vloeibaar gesteente door naar boven komt. *waar/niet waar*

2. Vul de nummers voor de juiste woorden in. Kies uit:

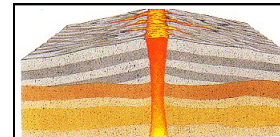
1. hotspot, 2. magma, 3. actief, 4. eruptie, 5. Krakatau, 6. lava, 7. gassen, 8. Vesuvius

- A. Vloeibaar gesteente onder de aardkorst noemen we **2**.
- B. Zodra vloeibaar gesteente de aardkorst verlaat heet het **6**.
- C. Een dunne, zwakke plek in de aardkorst waar een vulkaan kan ontstaan heet een **1**.
- D. Een slapende vulkaan kan weer **3** worden.
- E. Een ander woord voor een uitbarsting van een vulkaan is een **4**.
- F. Een uitbarsting wordt vooral veroorzaakt door de **7** in de kraterpijp.
- G. De **8** is een bekende vulkaan in Italië.
- H. De **5** is een vulkanengroep in Indonesië.

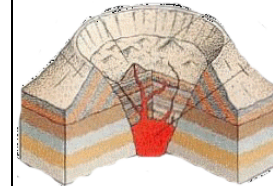

Vulkanen

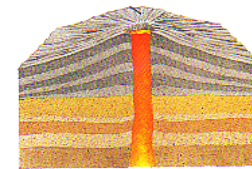
3. Kies de goede namen en kenmerken bij de vulkanen. Kies uit: *calderavulkaan, koepelvulkaan, samengestelde vulkaan, spleetvulkaan, schildvulkaan, IJsland, tussen twee platen, laag en breed, dunne lava, taaie en dikke lava, steile helling, ingestorte kratermond, soms ontstaat een meer, grijze vulkaan, veel gas en stenen.*

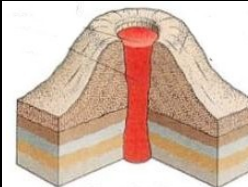
*spleetvulkaan,
IJsland,
tussen twee platen*

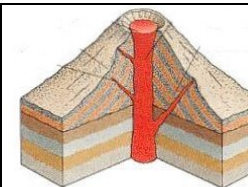
*calderavulkaan
ingestorte kratermond
soms ontstaat een meer*

*schildvulkaan
laag en breed
dunne lava*

*koepelvulkaan
taaie en dikke lava
steile helling*

*samengestelde vulkaan
grijze vulkaan
veel gas en stenen*

Antwoorden 5 Belangrijke uitvindingen

1. Welke van de twee antwoorden is het juiste antwoord. goed
/fout
- A. Het wiel is ontstaan uit een combinatie van ~~een boomstam met een plank~~ / een slee met een boomstam.
- B. De uitvinding van de stoommachine zorgde voor het ontstaan van *fabrieken/voertuigen*.
- C. Om stroom te maken heb je het volgende nodig: *een magneet, een koperen draad en beweging* / ~~een magneet, stroom en een koperen draad~~.
- D. Door de uitvinding van de telefoon verdween langzaam maar zeker ~~de telegraaf/de posterij~~.
- E. De eerste auto's leken vooral op *karren/koetsen*.
- F. De camera obscura was het eerste fototoestel en betekent letterlijk ~~lichte kamer/donkere kamer~~.
- G. Een vliegtuig blijft in de lucht door de bolle bovenkant van de vleugels. Daardoor is de druk onder de vleugel *lager/hoger* dan aan de bovenkant.
- H. Iemand opzettelijk besmetten, zodat hij later niet meer ziek kan worden noem je *vaccineren/injecteren*.
- I. De eerste echte televisieprogramma's begonnen in Nederland in ~~1958/1951~~.
- J. De eerste computers waren eigenlijk grote *schrijfmachines/rekenmachines*.

2. *Alle grote uitvindingen in de wereld hebben één ding gemeen.* Kruis het juiste antwoord aan.

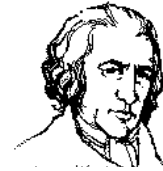
- Alle uitvindingen zijn gedaan, doordat meerdere mensen tegelijkertijd aan één uitvinding werkten.
- Er is altijd weer een nieuwe uitvinder die een vorige uitvinding probeert te verbeteren.
- Alle uitvindingen veranderen niet meer als ze eenmaal uitgevonden zijn.
- Zonder de uitvinding van het wiel was er geen enkele andere uitvinding mogelijk.

Belangrijke uitvindingen

3. Kies de twee goede woorden bij de plaatjes: Kies uit: *televisie, stoommachine, inenten, telefoon, foto, computer, vliegtuig, industrie, pokken, fietsenmakers, getallen, achtertuin, schijf met gaatjes, dovenschool*

gebroeders Wright

James Watt

Graham Bell

Niépce

vliegtuig _____

fietsenmakers _____

inenten _____

pokken _____

stoommachine _____

industrie _____

televisie _____

schijf met gaatjes _____

telefoon _____

dovenschool _____

computer _____

getallen _____

foto _____

achtertuin _____

Edward Jenner

Nipkow

Zuse

Antwoorden 6 Intelligentie

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed
fout
- A. Leren is het maken van een netwerk van zaken die met elkaar te maken hebben. *waar/niet waar*.
  - B. Neuronen zijn hersencellen en maken verbindingen met elkaar. *waar/niet waar*.
  - C. Informatie komt alleen via voelen, horen en ruiken onze hersenen binnen. *waar/niet waar*
  - D. Bij de auditieve leerstijl is bewegen en voelen erg belangrijk. *waar/niet waar*.
  - E. De theorie van de meervoudige intelligentie is ontwikkeld door Howard Gardner. *waar/niet waar*

2. Vul de juiste nummers voor de woorden in. Kies uit:
 1. *beeldslim*, 2. *visuele*, 3. *mensenslim*, 4. *geheugen*,
 5. *kinesthetische*, 6. *woordslim*, 7. *leerstijl*

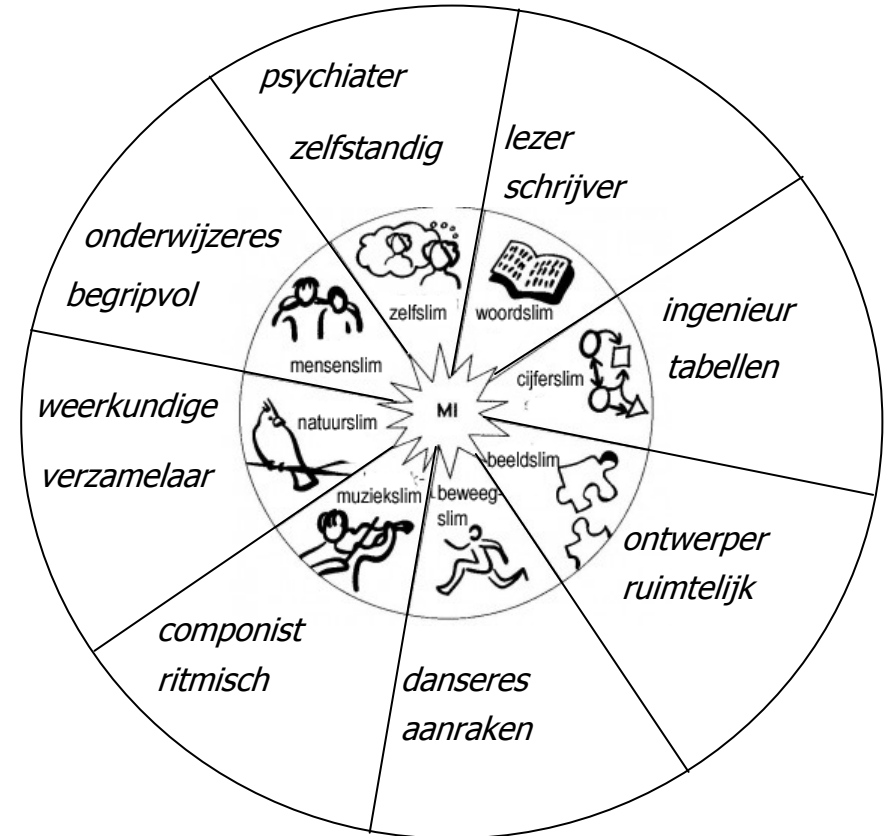

- A. Bij de **2** leerstijl leer je het beste door het zien van plaatjes, tekeningen en grafieken.
- B. Kinderen met een **5** leerstijl hebben meestal moeite met lang stilzitten.
- C. In je **4** volg je een neuronenspoor in het netwerk in je hersenen terug.
- D. Voor een onderwijzer is het belangrijk iets te weten over de **7** van zijn leerlingen.
- E. Iemand die **3** is, zou een beroep kunnen kiezen in de verpleging.
- F. Ben je **6** dan past een beroep als journalist misschien bij je.
- G. Pablo Picasso was een voorbeeld van iemand die **1** was.

Intelligentie

3. Kies de twee goede woorden bij de plaatjes: Kies uit:
psychiater, danseres, ontwerper, onderwijzeres, componist, ingenieur, schrijver, weerkundige, verzamelaar, zelfstandig, begripvol, ruimtelijk, ritmisch, aanraken, lezer, tabellen

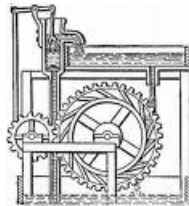
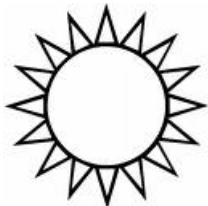
Antwoorden 7 Groene energie

1. Vul de juiste nummers voor de woorden in. Kies uit:

1. *getijdenenergie*, 2. *grijze*, 3. *biogas*, 4. *turbine*,
5. *silicium*, 6. *groene*, 7. *windkracht*

- A. Bij **2** energie maken we gebruik van fossiele brandstoffen
- B. Als je gebruik maakt van de zon, wind of het water om energie op te wekken spreek je van **6** energie.
- C. Al heel lang geleden maakte men al gebruik van **7**.
- D. De stof **5** wekt een elektrische stroom op in een zonnepaneel.
- E. Door het vergisten van planten ontstaat **3**.
- F. De stroming van water die ontstaat door het verschil tussen eb en vloed wordt gebruikt bij de opwekking van **1**.
- G. Bij de opwekking van energie met stuwdammen stroomt water door een **4**.

2. Lees de onderstaande zin en kies daarna het juiste antwoord.

Biogas is een duurzame vorm van energie. Het raakt niet op.

Toch heeft biogas een nadeel. Wat is het nadeel van biogas?

- Voor biogas heb je heel veel planten nodig. Dat gaat ten koste van de natuur.
- Als boeren planten gaan verbouwen voor biogas, omdat dat meer geld oplevert, kan er hongersnood ontstaan.
- Biogas zorgt voor de opwarming van de Aarde.
- Biogas stinkt als het verbrand wordt.

Groene energie

7

3. Schrijf bij elke vorm van energie één voordeel en één nadeel op.

Soort energie	Voordeel	Nadeel
windenergie 	Wind waait voor niets. Windenergie is schoon. Wind raakt niet op	Als het niet waait, is er geen energie. Je moet windmolens bouwen. Het landschap wordt vervuild door molens.
zonne-energie 	Schoon. De zon schijnt voor niets.	Geen zon, geen energie. Zonnepanelen zijn duur. Je hebt veel panelen nodig.
getijdenenergie 	Schoon. De zee stroomt voor niets.	Door de eb en de vloed is er maar 12 uur energie per etmaal. Zout water zorgt voor slijtage. Dammen verstoren eb en vloed en de natuur.

Antwoorden 8 Boeken

1. Vul de juiste nummers voor de woorden in. Kies uit:

1. perkament, 2. klei, 3. blokboeken, 4. bamboe, 5. was, 6. boekrol, 7. papyrusplant

- A. Soemeriërs schreven ongeveer 3500 jaar geleden in **2**.
- B. In het vroege Egypte werd geschreven op een materiaal dat was gemaakt van de **7**.
- C. De eerste boeken hadden eigenlijk maar één bladzijde die op een z.g. **6** zat.
- D. Chinezen schreven heel vroeger hun karakters op **4**.
- E. Romeinen schreven korte teksten die niet heel belangrijk waren in **5**.
- F. In de middeleeuwen begon men dierenhuiden te bewerken tot een soort schrijfmateriaal. Dit werd **1** genoemd.
- G. In de middeleeuwen begon men hele bladzijden in hout te graveren. Zo ontstonden **3**.

2. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*?

- A. Het papier is uitgevonden in 105 n. Chr. door de Chinees Cai Lun. *waar/niet waar*.
- B. Voor de uitvinding van de boekdrukkunst werd een boek met de hand geschreven. *waar/niet waar*.
- C. Johannes Gutenberg gebruikte houten letters bij het drukken van boeken. *waar/niet waar*
- D. Bij digitaal drukken in een kopieerapparaat wordt nog steeds inkt gebruikt. *waar/niet waar*
- E. Als je een boek leest op e-papier heb je steeds maar één velletje e-papier nodig. *waar/niet waar*

Boeken

8

3. E-boeken kun je lezen met een computer of met een e-boekreader. Zal het papieren boek gaan verdwijnen? Wat denk jij? Schrijf je mening op. Schrijf ook wat jij de voordelen van papieren boeken vindt? Wat zijn de voordelen van een e-boek? Zijn er ook nadelen aan e-boeken en papieren boeken?

Mijn mening:

Voordelen papieren boek:

Geen stroom nodig.

Je kunt er snel in bladeren.

Voordelen e-boek:

Neemt weinig ruimte in.

Je hebt geen papier nodig.

Je kunt er filmpjes in bekijken.

Nadelen papieren boek:

Boeken nemen veel ruimte in.

Je hebt kasten nodig

Je moet ze gaan kopen in een winkel.

Nadelen e-boek:

Je kunt er niet zo snel in bladeren .

Je hebt er een ander apparaat voor nodig om ze te kunnen lezen.

Je kunt ze downloaden

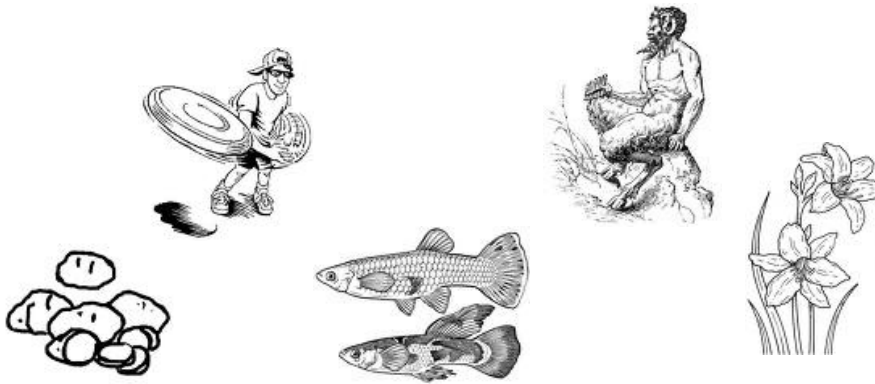
Je kunt je voor laten lezen.

Antwoorden 9 Namen

1. Vul de juiste eponiemen in.

- A. De godin Hera straft **Echo**. Ze kan niet meer praten en alleen maar de laatste woorden die ze hoort herhalen.
- B. Hij was dol op zijn spiegelbeeld **Narcissus**.
- C. Een klein visje in de tropen is vernoemd naar de natuurkenner **Guppy**.
- D. De aardappelsoort **bintje** is vernoemd naar een leerlinge van meester de Vries.
- E. De Titanenzoon **Atlas** moest voor straf het hemelgewelf dragen.
- F. Een blikken taartbodem was eigenlijk de eerste **frisbee**.
- G. Zeus ontvoerde een prinses met de naam **Europa**.
- H. De ontwerper **Eiffel** bouwde graag met staal.
- I. De naam **woensdag** komt van de god Wodan.
- J. Het woord paniek komt van de Griekse god **Pan**.
- K. Een vader gaf de naam van zijn dochter **Mercedes** aan een beroemd automerk.
- L. De beroemde keizer **Augustus** is genoemd naar onze oogstmaand.
- M. De god Donar of Thor gaf ons de naam **donderdag**.

Namen

9

2. Er zijn nog veel meer eponiemen. Hieronder vind je er enkele. Probeer via internet en/of boeken te achterhalen waar het eponiem vandaan komt.

de Kalasjnikov

De Kalasjnikov is een Russische mitrailleur en is vernoemd naar zijn uitvinder generaal Kalasjnikov.

Celsius

Celsius is het gradensysteem op een thermometer en is vernoemd naar de Zweedse astronoom en thermometer-maker Anders Celsius.

Achillespees
(zoek naar Achilles)

De achillespees of achilleshiel is genoemd naar Achilles, de Griekse held uit de mythologie, die bij zijn geboorte ondergedompeld was in het water van de Styx. Zo was hij onkwetsbaar geworden. Zijn moeder had hem bij zijn hiel vastgehouden en alleen die plek was nog kwetsbaar. Later sterft hij op het slagveld, doordat hij getroffen wordt door een pijl in zijn hiel.

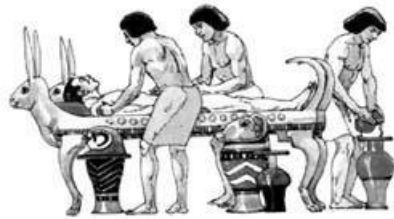
de spencer of
mouwloze trui

Dit kledingstuk is genoemd naar de 2e graaf van Spencer. Men zegt dat hij een weddenschap won door te beweren dat hij een nieuwe modetrend in gang kon zetten door gewoon met een nieuw kledingstuk door de straat te gaan lopen. Vervolgens haalde hij de mouwen van zijn trui als nieuwe modetrend.

Antwoorden 10 Mummies

1. Zijn de volgende zinnen waar of niet waar? goed /fout

- A. Het woord *mummie* komt van het Perzische woord *mumya* dat "dood" betekent. ~~waar/niet waar~~
- B. Normaal verteren bacteriën een dood lichaam. ~~waar/niet waar~~.
- C. Bij het mummificeren wordt een lichaam heel snel uitgedroogd. ~~waar/niet waar~~.
- D. Voor het mummificeren van lijken zijn altijd mensen nodig. ~~waar/niet waar~~
- E. Egyptenaren geloofden in een leven na de dood waar je je lichaam ook nodig had. ~~waar/niet waar~~

2. Welke van de twee woorden is het juiste woord. goed /fout

- A. De stof *natron/soda* werd gebruikt bij het mummificeren in Egypte.
- B. Organen, zoals hart en lever werden in ~~uren~~/*canopen* bewaard.
- C. *Amuletten/hars* moest(en) voor een goede bescherming voor de mummie tegen gevaar zorgen.
- D. Gemummificeerde *katten/krokodillen* waren heilig.
- E. In veengronden bleven lijken vaak goed bewaard, omdat de grond *zuur/zout* was.
- F. Bacteriën verteren een lijk en hebben *water/bloed* nodig om te kunnen blijven groeien.

Mummies

2. Hieronder staan drie beroemde mummies. Zet de juiste woorden bij de juiste mummie. Kies uit: *Ramses II, de man van Tollund, Ötzi de ijsman, veenlijk, bevroren, mummie, de Alpen, Egypte, Denemarken.*

- 1. *De man van Tollund* _____
- 2. *veenlijk* _____
- 3. *Denemarken* _____

- 1. *Ötzi de ijsman* _____
- 2. *bevroren* _____
- 3. *de Alpen* _____

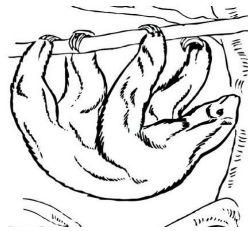
- 1. *Ramses II* _____
- 2. *mummie* _____
- 3. *Egypte* _____

Antwoorden 11 Het tropisch regenwoud

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*?

goed
/feut

- A. In de tropen duren dag en nacht het hele jaar door bijna even lang. *waar/niet waar*
- B. In de verschillende tropische gebieden op Aarde vind je dezelfde planten en dieren. *waar/niet waar*
- C. Het grootst aaneengesloten tropisch regenwoud vind je in Zuid-Amerika. *waar/niet waar*.
- D. De hoogste bomen in het tropisch regenwoud worden ongeveer 30 meter. *waar/niet waar*
- E. In de lage boomlaag hebben de bomen altijd kleine bladeren. *waar/niet waar*.

2. Welke van de twee woorden is het juiste woord.

goed
/feut

- A. Pijlgifkikkers zijn giftig, omdat ze giftig worden door het eten van giftige *planten/insecten*.
- B. Orang-oetan betekent *bosaap/bosmens*.
- C. De luiaard beweegt zich traag door het tropisch regenwoud om *minder op te vallen/energie te besparen*.
- D. Volwassen anaconda's jagen *vanaf de grond/vanuit de bomen*.
- E. De rafflesia is een bloem die met de geur van *rottend vlees/afval* vliegen aantrekt.
- F. De Korowai, een stam in het Indonesisch regenwoud, leven vooral van *zwijnen/de sagopalm*.

Het tropisch regenwoud

3. Beantwoord de volgende twee vragen in je eigen woorden.
- A. Wat is het belang van het tropisch regenwoud?
- B. Noem drie bedreigingen voor het tropisch regenwoud.

- A. *De tropische regenwouden zijn de longen van onze planeet. Ze leveren een enorme hoeveelheid zuurstof die we nodig hebben om te kunnen ademen. Verder zijn sommige bijzondere planten in dit gebied een belangrijke grondstof voor bepaalde medicijnen.*
- B. *1. Boeren kappen bomen om landbouwgrond te krijgen. Die grond is niet echt lang vruchtbaar. Na een paar jaar blijft de grond onvruchtbaar achter. Er groeit dan helemaal niets meer. 2. De houtkap van speciale bomen haalt het evenwicht uit het regenwoud. 3. De aanleg van wegen verstoort de rust en het evenwicht.*

Antwoorden 12 Geld

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1. *kauri's*, 2. *diensten*, 3. *ruilhandel*, 4. *muntheester*,
 5. *snoeien*, 6. *bederfelijkheid*

- A. Toen geld nog niet bestond, kon je iets "kopen" van een ander door middel van **3**.
- B. Een molenaar bood zijn **2** aan om een deel van het meel te mogen houden.
- C. Het grote nadeel van betalen met voedsel was de **6**.
- D. In Afrika en Azië waren **1** een handig betaalmiddel.
- E. Gouden en zilveren munten waren populair en sommige mensen bedrogen anderen door de munten te **5**.
- F. Bij het slaan van munten hield de **4** in de gaten of de munten het juiste gewicht hadden.

2. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord? goed fout

- A. Bankiers en kooplieden wegen alle munten om zo *de waarde te bepalen/ de muntheester te helpen*.
- B. Uit *muntgeld/ bewaarpapieren* ontstaan onze bankbiljetten.
- C. Twintig jaar geleden betaalden mensen in Nederland met *florijnen/guldens*.
- D. Het *randschrift/wapen* op muntgeld moest ervoor zorgen dat men geen goud of zilver van de munt kon afhalen.
- E. Aan de poort van een middeleeuwse stad zat meestal een *geldwisselaar/bankier*.
- F. Vóór het gebruik van het muntgeld was *suiker/zout* een geliefd betaalmiddel.
- G. In onze tijd wordt geld steeds meer *van plastic/ een bedrag op papier*.

Geld

12

3. Schrijf op wat je weet te vertellen over elk plaatje na wat je gelezen hebt over geld.

Dit is een kauri. Het is een kleine schelp die als geld gebruikt werd in Afrika en Azië. Ze waren klein en met een gaatje erin werden ze aan een draad als een soort ketting gedragen. Ze waren geliefd, omdat ze ook een teken van vruchtbaarheid waren.

Hier worden munten geslagen met een soort stempel aan de boven en de onderkant van de munt (kop en munt). In het goud of het zilver werd met een flinke klap zo de afbeelding erin geslagen.

Dit is een Romeinse munt met de afbeelding van een keizer. Keizers maakten op die manier een soort reclame voor zichzelf.

PIN betekent Persoonlijk Identificatie Nummer. Het is een snelle manier van gepast betalen zonder dat je echt geld op zak hoeft te hebben. De bezitter van de pas toetst zijn pincode in op een speciaal pinapparaat, waarmee een verbinding met de bank van de klant gemaakt wordt. Op die bank wordt het bedrag van de rekening automatisch afgeschreven.

Antwoorden 13 Aardolie

1. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*? goed /fout
- A. Plankton bestaat uit microscopisch kleine plantjes en diertjes en vormt belangrijk voedsel voor zeedieren. *waar/niet waar*.
  - B. Onder hoge druk en veel zuurstof verandert plankton in een fossiel. *waar/niet waar*.
  - C. Als het plankton enkele jaren onder de grond zit, verandert het in aardolie. *waar/niet waar*.
  - D. Geologen bestuderen aardlagen en zijn belangrijk bij het vinden van aardolie. *waar/niet waar*.
  - E. Op een productieplatform boort men naar olie. *waar/niet waar*

- / 2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats. Kies uit: 1.zwavel, 2.boorbeitel, 3.jaknikker, 4.pijpleiding, 5.echografie, 6.fossiele, 7.nafta, 8.butaan.
- A. Aardolie is een **6** brandstof en raakt eens op.
  - B. Met behulp van **5** probeert men onder de grond aardolie te vinden.
  - C. Drie ronddraaiende wielen vormen de **2** die de grond verpulvert.
  - D. Soms komt de olie niet vanzelf omhoog en wordt er een pomp of **3** gebruikt.
  - E. Eén van de stoffen die men uit aardolie wint is **7**. Het wordt gebruikt bij het maken van verf, plastic en rubber.
  - F. **8** is een vloeibaar gas.
  - G. Het zwaarste deel van olie wordt gebruikt voor het maken van **1**.
  - H. De voordeligste manier om aardolie te vervoeren is per **4**.

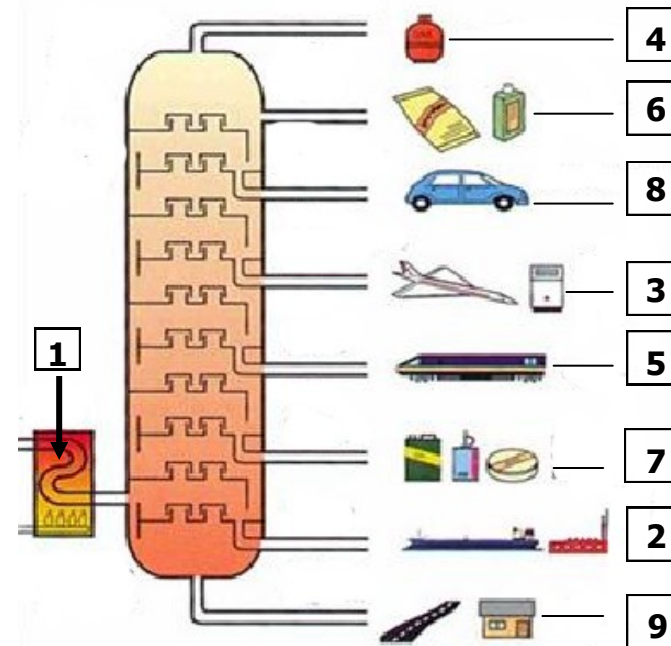
Aardolie

3. Wat wordt er allemaal gemaakt van de grondstof aardolie?

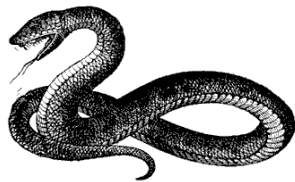
Vul de nummers van de woorden in in de goede vakken bij de olieraffinaderij. Kies uit:

- 1. ruwe olie, 2. stookolie, 3. kerosine, 4. propaan, 5. diesel,
- 6. chemicaliën, 7. smeerolie, 8. benzine, 9. asfalt

Antwoorden 14 Slangen

1. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord? goed
/fout
- A. *Koudbloedige/warmbloedige* dieren nemen de temperatuur van de omgeving over.
  - B. Slangen bestaan *langer/korter* op Aarde dan hagedissen.
  - C. Zeeslangen komen voor in de *Atlantische oceaan/ Indische oceaan*.
  - D. Alle slangen hebben *grote/kleine* staarten.
  - E. Slangen tongelen om te kunnen *voelen/ ruiken*.
  - F. Pythons speuren hun prooi op met behulp van hun *tastzin/ infraroodsysteem*.
  - G. Adders hebben *beweeglijke/onbeweeglijke* tanden.
  - H. Slangen gebruiken vooral hun gif om hun prooi te *doden/ verteren*.

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

/ Kies uit:
 1. broedzorg, 2. skink, 3. warmte, 4. ruiken, 5. organen, 6. voelen.

- A. Een hagedis die erg veel op een slang lijkt is de **2**.
- B. Door de langwerpige vorm van de slang zijn alle inwendige **5** ook lang.
- C. Het orgaan van Jacobson helpt de slang bij het **4** van hun prooi
- D. Gladde slangen hebben vaak puntjes rond de kop om beter te kunnen **6**.
- E. Boa's hebben groeven in hun kop en kunnen zo op afstand de **3** van hun prooi voelen.

Slangen

3. Vul de woorden op de goede plek in het schema bij elke / slangensoort.

de langste, de giftigste, de zwaarste, de snelste, Zuid-Amerika, Australië, Zuidoost-Azië, Afrika, agressief, kan nek breed maken, eierlevendbarend, vluchtgedrag.

Slangensoort	Kenmerken
 de anaconda	<i>de zwaarste Zuid-Amerika eierlevendbarend</i>
 de zwarte mamba	<i>de snelste Afrika agressief</i>
 de koningscobra	<i>de langste Zuidoost-Azië kan nek breed maken</i>
 de inlandtaipan	<i>de giftigste Australië vluchtgedrag</i>

Antwoorden 15 Leiders

Leiders

1. Maak het schema af. Vul bij nummer 1. steeds de naam van de leider in. Zet daarna de volgende woorden bij de goede leider. Kies uit:

Franken, Duitsland, Frankrijk, Zuid-Afrika, China, India, Slag bij Waterloo, Grote Ziel, inval in Polen, communisme, de Lange Mars, apartheid, West-Romeinse Rijk, het Rode Leger, Tweede Wereldoorlog, hongerstaking, nieuwe maten, Graven, Jodenvervolgung, gevangenis, vermoord, Christelijk rijk, verbannen, ANC.

1. <i>Franken</i>
2. <i>West-Romeinse Rijk</i>
3. <i>Graven</i>
4. <i>Christelijk Rijk</i>

1. <i>Zuid-Afrika</i>
2. <i>Apartheid</i>
3. <i>Gevangenis</i>
4. <i>ANC</i>

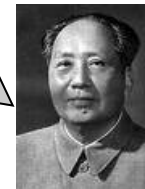
1. <i>India</i>
2. <i>Grote Ziel</i>
3. <i>Hongerstaking</i>
4. <i>Vermoord</i>

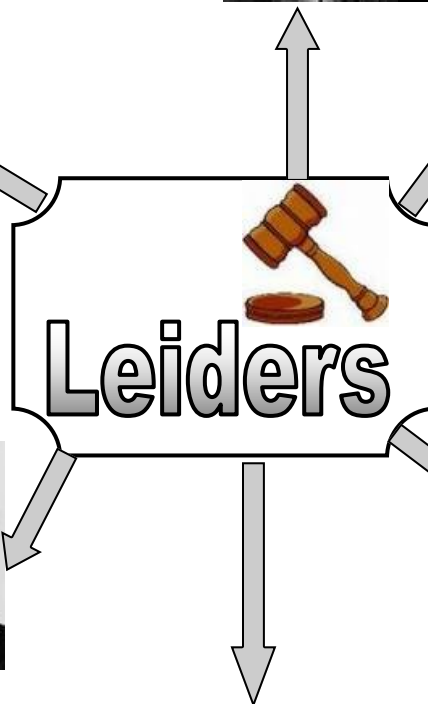
1. <i>Frankrijk</i>
2. <i>Slag bij Waterloo</i>
3. <i>Nieuwe maten</i>
4. <i>Verbannen</i>

1. <i>Duitsland</i>
2. <i>Jodenvervolgung</i>
3. <i>Inval in Polen</i>
4. <i>Tweede Wereldoorlog</i>

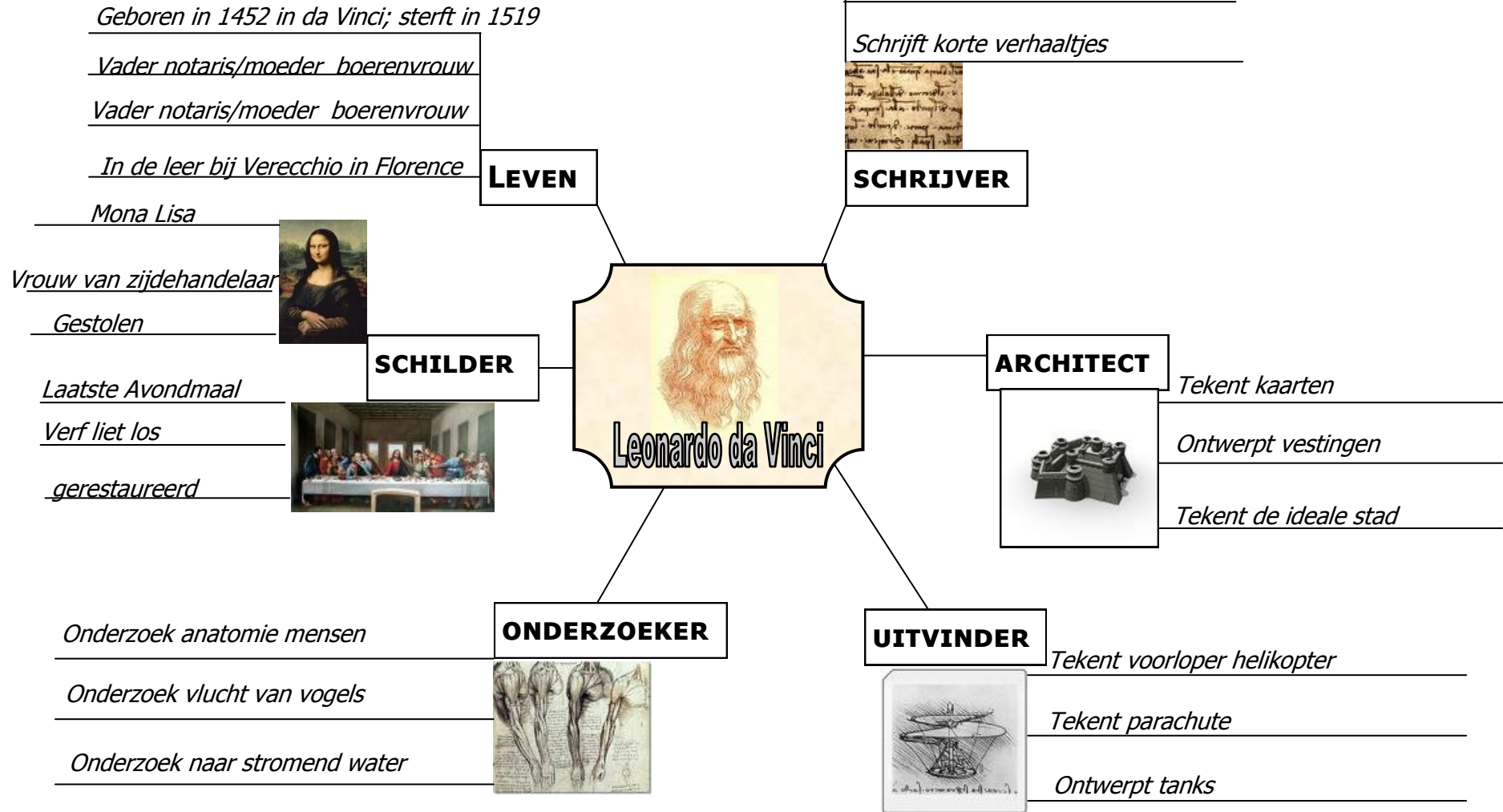
1. <i>China</i>
2. <i>Communisme</i>
3. <i>De Lange Mars</i>
4. <i>Het Rode Leger</i>

Antwoorden 16 Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci

1. Maak het schema af. Vul kernwoorden in of maak kleine tekeningetjes die iets zeggen over het leven en de verschillende interesses van Leonardo da Vinci

Antwoorden 17 Planeten

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed
/fout
- A. Het woord *planeet* komt uit het Grieks en betekent zweven. *waar/niet waar*
- B. Een planeet is rond of bijna rond, oefent aantrekkingskracht uit en beweegt zich altijd rond een ster in een schone baan. *waar/niet-waar*
- C. Een terrestrische planeet is een aardse planeet. *waar/niet waar*
- D. Joviaanse planeten noemen we ook wel ijsreuzen. *waar/niet waar*
- E. Ons zonnestelsel is waarschijnlijk ontstaan uit een gaswolk of zonnenevel. *waar/niet-waar*.

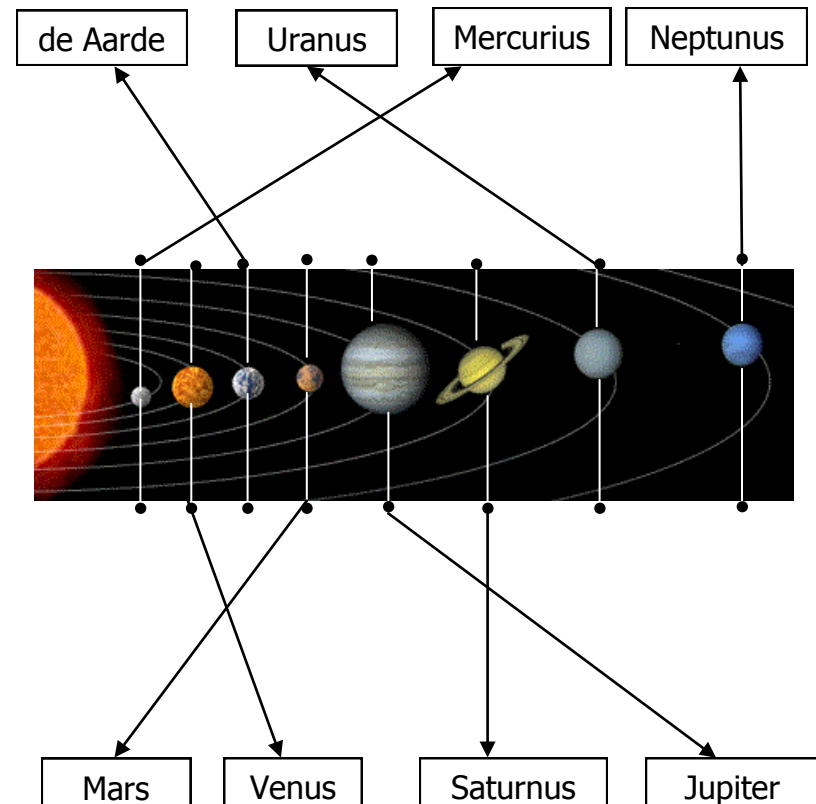

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats. Kies uit: 1. Aarde, 2. Venus, 3. Jupiter, 4. Uranus, 5. Saturnus, 6. Neptunus, 7. Mars, 8. Mercurius.

- A. De kleinste planeet in ons zonnestelsel is **8**.
- B. De planeet **2** wordt ook wel morgen- of avondster genoemd.
- C. De planeet **1** is voor 71% met water bedekt.
- D. Op de planeet **7** vind je veel ijzer dat geroest is en het oppervlak een rode kleur geeft.
- E. De grootste planeet van ons zonnestelsel is **3**.
- F. Rond de planeet **5** zie je ringen van ijs en gruis van meteorieten.
- G. De planeet **4** is de koudste planeet van ons zonnestelsel.
- H. De planeet **6** is vernoemd naar een zeegod.

Planeten

3. Maak de namen van de planeten vast aan de stip bij elke planeet.

Antwoorden 18 Slaap

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed
/fout

- A. Bij slaap komen je lichaam en gedachten tot rust. *waar/niet waar*
- B. Je biologische klok zorgt ervoor dat je meestal op dezelfde tijd wakker wordt. *waar/niet waar*.
- C. In de winter kom je moeilijker uit bed, omdat het langer donker blijft. *waar/niet waar*
- D. Mensen slapen per nacht in ongeveer 5 cycli van 90 tot 120 minuten. *waar/niet waar*
- E. Een jetlag wordt veroorzaakt door een lange reis met een groot tijdsverschil. *waar/niet waar*

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

Kies uit: 1. *inslapen*, 2. *droomslaap*, 3. *narcolepsie*, 4. *diepe slaap*, 5. *slaapschuld*, 6. *biologische klok*

- A. Mensen die plotseling in slaap vallen lijden aan **3**.
- B. Als je regelmatig te weinig slaap krijgt bouw je een z.g. **5** op.
- C. Als je tijdens je slaap hele snelle oogbewegingen maakt ben je in de slaapfase die de **2** genoemd wordt.
- D. Op onregelmatige tijden naar bed gaan zorgt voor het in de war raken van je **6**.
- E. Tijdens de slaapfase van de **4** zijn de ademhaling en de hartslag op zijn laagst.
- F. Inspannende dingen doen voor het slapengaan, beïnvloeden het **1**.

Slaap

3. Vind je jezelf een ochtend- of een avondmens? Leg ook uit waarom je dat vindt.

- 4. Hoe laat ga je door de week naar bed? _____
- 5. Hoe laat sta je door de week op? _____
- 6. Hoe laat ga je in het weekend naar bed? _____
- 7. Hoe laat sta je in het weekend op? _____
- 8. Bereken hoeveel uur je gemiddeld per nacht slaapt. Gebruik daarbij de gegevens van de week hierboven

Weekdagen 5 x _____ uur = uur

Weekend 2 x _____ uur = uur

totaal uur

↓ :7
gemiddeld

- 9. Kom je aan 10 tot 12 uur slaap per nacht? _____
Is je antwoord ja, dan krijg je voldoende slaap.
Is je antwoord nee, dan bouw je een slaapschuld op.

Antwoorden 19 Camouflage

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. *mimicry*, 2. *groepen*, 3. *de broedzorg*, 4. *tegenlicht*
5. *de achtergrond*, 6. *de vorm*, 7. *een aardkleur*

- A. Dieren met veel strepen leven in **2**.
- B. Behaarde dieren (zoogdieren) hebben vaak **7**.
- C. Bij camouflage speelt vooral **5** een grote rol.
- D. Vrouwtjesvogels hebben een betere schutkleur dan de mannetjes. Dat heeft alles te maken met **3**.
- E. Een wandelende tak neemt niet alleen de kleur, maar ook **6** aan van zijn omgeving.
- F. Vissen met een witte buik maken handig gebruik van het **4**.
- G. Sommige dieren proberen een ander dier na te bootsen. Een ander woord voor dit gedrag is **1**.

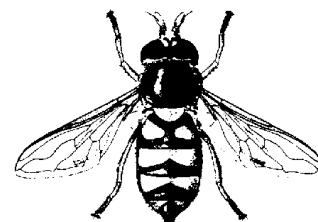
2. Leg bij elk dier uit welk middel hij gebruikt om te overleven.

de zebra

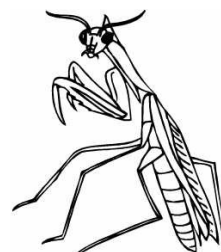
Een zebra is gestreept en leeft in een kudde. Dat zorgt ervoor dat één enkele zebra moeilijk te zien is. Vooral voor de grootste vijand de leeuw die geen kleuren ziet en dus alleen zwart, wit en grijs waarneemt.

Camouflage

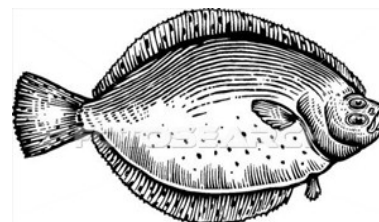
de zweefvlieg

De zweefvlieg is een voorbeeld van mimicry. Dit dier lijkt op een wesp, maar kan niet steken. Dit is genoeg om door andere dieren met rust gelaten te worden.

de bidsprinkhaan

De bidsprinkhaan is een voorbeeld van agressieve mimicry. Hij bootst een deel van een plant na en overvalt zo zijn prooi.

de bot

De bot valt weg tegen de achtergrond. Dat is de bodem van de zee. De bot is een beetje zandkleurig.

de kameleon

De kameleon valt weg tegen de achtergrond. Hij kan zijn kleur aanpassen als hij verhuist naar een omgeving met een andere kleur.

Antwoorden 20 Geheugen

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. *vaardigheid*, 2. *zintuigen*, 3. *associëren* 4. *rijmen*
5. *langetermijngeheugen*, 6. *werkgeheugen*
7. *neuronen*

- A. Via je **2** komt alle informatie je hersenen binnen.
- B. Als je even een boodschap moet onthouden, sla je dat op in je **6**.
- C. Als je de tafelsommen maar genoeg herhaalt, komen ze terecht in je **5**.
- D. Bij leren en onthouden bouwen je hersenen een netwerk van **7** op.
- E. Bij het onthouden van namen kunnen **3** en **4** helpen.
- F. Soms vergeet je dingen nooit meer als je ze geleerd hebt. Dat geldt voor een **1** als fietsen.

2. Zijn de volgende uitspraken waar of niet waar?

- A. Als je iets uit je geheugen terughaalt werkt je hele brein samen. *waar/niet waar*
- B. Een neuron is een chemische stof. *waar/niet waar*
- C. Feiten en gebeurtenissen worden in alle delen van je geheugen opgeslagen. *waar/niet waar*
- D. Het denken in beelden of plaatjes is een goed hulpmiddel om iets te onthouden. *waar/niet waar*
- E. Als je gespannen bent, kun je je meestal heel goed concentreren. *waar/niet waar*

Geheugen

3. Op bladzijde 12 in het boek vind je een mindmap of een gedachtenkaart over hoe je geheugen werkt. Het is een samenvatting van het boek. Maak hieronder of op een los blad een gedachtenkaart of mindmap over iets dat je deze week moet leren op school. Gebruik kernwoorden en tekeningetjes om alles te onthouden.

Antwoorden 21 Bamboe

1. Beantwoord de onderstaande vragen:
 A. Noem twee redenen waarom de tijd na de bloei van bamboe in bepaalde streken een ramp is?

- 1 De vruchten van bamboe trekken ratten aan.
- 2 Na de bloei sterft het bamboe af en is onbruikbaar

- B. Bamboe wordt ook gebruikt als grondstof voor textiel. Wat is daarbij het grote voordeel van bamboe?

Bamboe hoeft niet gezaaid te worden.

Bamboe groeit heel snel.

- 2 Kies uit de twee schuingedrukte woorden het juiste antwoord?
- A. Bamboe komt vooral voor in *tropische/bergachtige* gebieden.
- B. Bamboe verspreidt zich door *zaden/de wortels*.
- C. Bamboe sterft af na het dragen van *bloemen/vruchten*.
- D. De overmatige kap van bamboe zorgt ervoor dat de *panda/berggorilla* met uitsterven bedreigd wordt.
- E. Om bamboe in de bouw te kunnen gebruiken, moet het eerst *dragen/schoongespoeld* worden.

Bamboe

3. Schrijf achter elk woord wat je weet over de toepassing van bamboe.

De bouw

Bamboe wordt in Azië gebruikt voor het maken van steigers in de bouw. Verder worden er bruggen en huizen van bamboe gemaakt.

De keuken

De jonge scheuten van bamboe worden in verschillende gerechten gebruikt. Onder andere in loempia's .

Muziek

Bamboe geeft aan muziekinstrumenten een eigen klankkleur. Er worden fluiten, angklungs en xylofoons van bamboe gemaakt.

Textiel

Het binnenste van de bamboestengel en de bladeren wordt fijngemaakt. Dat wordt gekookt en er wordt een chemische stof aan toegevoegd. De vezeldraden worden geweven. De stof wordt gebruikt voor handdoeken, verband, kleding en beddengoed. Bamboe is zacht als zijde.

Antwoorden 22 Reclame

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.
 Kies uit: 1.sponsor, 2.slogan, 3.reclamecode, 4.gedrag, 5.sluitreclame, 6.industriële revolutie, 7.schreeuw, 8.kijkdichtheid
- A. Het woord "reclame" betekent letterlijk **7** .
  - B. Na de **6** ontstaan de eerste reclamebureaus.
  - C. Ideeële reclame probeert **4** te veranderen.
  - D. "Even Apeldoorn bellen", is een goed voorbeeld van een **2** .
  - E. Als een flesje bier van een bekend merk even in beeld komt in een film noem je dat **5** .
  - F. Een wielploeg met merken op hun shirt krijgen daarvoor geld van een **1** .
  - G. De prijs die een fabrikant moet betalen voor een reclamespotje op tv hangt af van de **8** .
  - H. Regels en afspraken over reclame staan beschreven in de zogenaamde **3** .

2. Welke reclame vind je goed? Leg ook uit waarom?

---

3. Aan welke reclame erger je je ? Leg ook uit waarom?

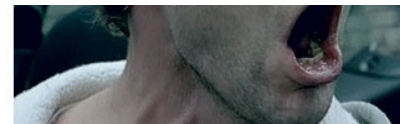

Reclame

3. Welke woorden horen bij de plaatjes. Maak ze vast met een lijn.

We hebben soms een iets te kort lontje in ons landje.

de ideeële reclame

reclame en associatie

de slogan

de sponsor

Antwoorden 23 De Romeinen in Nederland

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1. *Atilla de Hun*, 2. *aqueduct*, 3. *limes*, 4. *Rijn*, 5. *verdedigingswerk*, 6. *de Germanen*, 7. *de Friezen*

- A. In de Romeinse tijd werd ons land bewoond door **6** en **7**.
- B. De grens van het Romeinse Rijk wordt **3** genoemd.
- C. De grens in Nederland wordt gevormd door de **4**.
- D. Een castellum is een **5** langs de grens.
- E. Een Romeinse waterleiding wordt een **2** genoemd.
- F. **1** zorgt mede voor de val van het grote Romeinse Rijk.

2. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord?

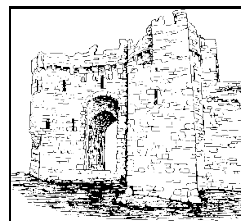
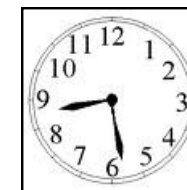
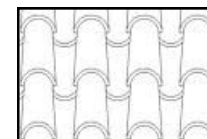
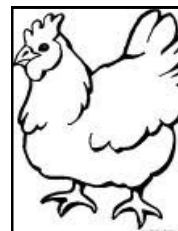
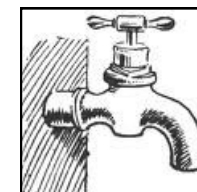
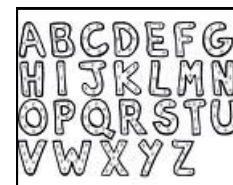
goed
/fout

- A. De Romeinen brachten nieuwe soorten voedsel in de veroverde gebieden zoals *druiven/ appels*.
- B. Heerwegen werden aangelegd *voor het leger/de handel*.
- C. Het Latijnse woord "persona" betekent letterlijk *masker/ persoon*.
- D. De stad *Amsterdam/Maastricht* was in de Romeinse tijd een verdedigingswerk.
- E. We weten redelijk veel over de Romeinse tijd door de *geschiedschrijving/schilderkunst* van de Romeinen.
- F. Onze *rechtspraak/belasting* komt nog uit de Romeinse tijd.
- G. De ondergang van het Romeinse Rijk is het gevolg van de *omvang van het rijk/armoede*.

De Romeinen in Nederland

3. Zet een kruis bij alle zaken die de Romeinen in ons land

brachten

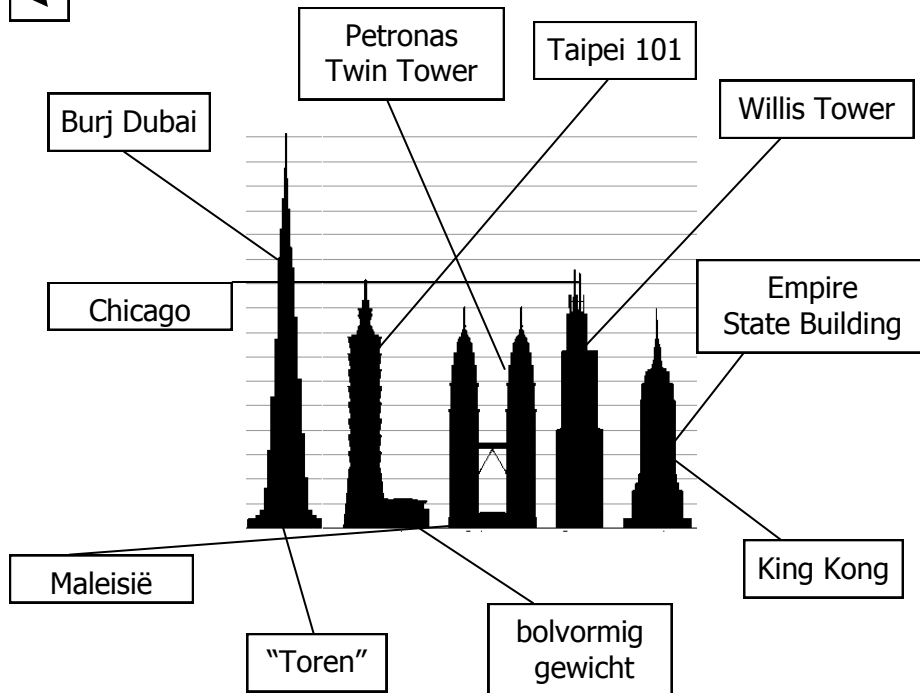
Antwoorden 24 Wolkenkrabbers

1. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord? goed
fout
- A. Bouwen met *steen/staal* zorgt ervoor dat de hoogte van een gebouw beperkt wordt.
  - B. Voor gewapend beton heb je *bekisting/stenen* nodig om te kunnen bouwen.
  - C. De veiligheidslift zorgde voor veiligheid bij kabelbreuk door *een extra kabel/door een rail met tanden*.
  - D. De hoogte van een gebouw wordt vooral bepaald door de sterkte van *het beton/het fundament*.
  - E. De bouw van het 331 meter hoge Empire State Building duurde *3 jaar/6jaar*.

2. Welke twee woorden horen bij de goede wolkenkrabber.

Trek een lijn.

Wolkenkrabbers

3. Er zijn meer wolkenkrabbers in de wereld. Sommige daarvan zijn nog in aanbouw. Zoek op internet naar de onderstaande gebouwen en schrijf bijzonderheden op als: hoogte zonder antennne, bouwjaar en plaats en land.

470,88 m

2008-2012

Tokyo, Japan

Tokyo Sky Tree

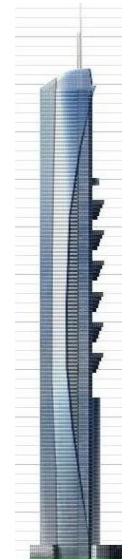

565,6 m

2008-2014

Shanghai, China

Shanghai Tower

516 m

2009-2013

Dubai, Verenigde Arabische Emiraten

De Pentominium

Antwoorden 25 Kwakzalvers en piskijkers

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed
/fout
- A. In de middeleeuwen zou Sint Rochus helpen tegen de pest.
waar/niet waar
- B. Vroeger dacht men dat er vier lichaamssappen waren: zwarte gal, urine, bloed en slijm . *waar/niet waar*
- C. Patiënten met hoge koorts kregen vaak een aderlating.
waar/niet waar.
- D. In binnengasthuizen werden vooral pestlijders verpleegd.
waar/niet waar
- E. De piskijker onderzocht alleen de urine van de patiënt goed. *waar/niet waar*

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

Kies uit: 1. bergplaats, 2. pestdokter, 3. barbier, 4. kwakzalver, 5. gaper, 6. chirurgijn, 7. hygiëne,

- A. Heel vroeger werd een aderlating gedaan door de **3** .
- B. Later werd de aderlating het werk van de **6** .
- C. Een rondtrekkende verkoper van zelfgemaakte "medicijnen" werd een **4** genoemd.
- D. Het woord apotheek betekent letterlijk **1** .
- E. De **5** was het symbool van de apotheek.
- F. Vooral de **7** in steden was een grote oorzaak van ziekten,
- G. De **2** droeg een speciaal masker met kruiden.

Kwakzalvers en piskijkers

3. Geef antwoord op de volgende vragen: de volgende vra-

A. Hoe kregen mensen de ziekte de pest ?

De pest werd overgebracht door de rattenvlo. De rattenvlo beet eerst een besmette rat en zoog wat bloed op. Nu was de vlo ook besmet. De vlo besmette daarna de mens met een beet.

B. Wat was het werk van een dokter in de 16e

Een dokter onderzocht alleen de patient door te luisteren, te kijken en te kloppen. Verder schreef hij medicijnen voor. Hij maakte zijn handen niet vuil aan operaties.

B. Leg uit wat een heilige is.

Een heilige had geleefd als een goed voorbeeld voor alle mensen en had bovendien tijdens zijn of haar leven wonderen verricht. Verder hadden ze vaak hun leven gegeven voor hun geloof.

Antwoorden 26 De taal van je lichaam

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

- 1. India, 2. voetzolen, 3. Griekenland 4. lachen
- 5. Saoedie Arabië, 6. oogcontact

- A. Het laten zien van je **2** is in sommige landen onbelieft.
- B. In Marokko maak je geen **6** als je respect toont voor een ander.
- C. **4** is een aangeboren lichaamstaal.
- D. In **3** bedoel je "ja" als je "nee" schudt.
- E. In **5** raken mannen en vrouwen elkaar niet aan in het openbaar.
- F. In **1** is het heel gewoon als mannen hand in hand lopen.

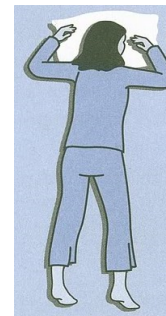

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Een blinde baby zal nooit leren lachen.
waar/niet waar
- B. De namaste is een typisch Aziatische begroeting.
waar/niet waar
- C. In China buigt men als teken van begroeting.
waar/niet waar
- D. In Japan kijkt men iemand niet recht in de ogen, maar naar de hals. *waar/niet waar*

De taal van je lichaam

3. Verbind het plaatje met de juiste tekst. Trek een lijn.

brutaal

Op zoek naar veiligheid

goedhartig

onzeker

Antwoorden 27 Suiker

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

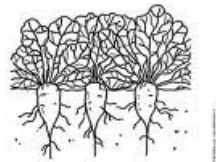
Kies uit:

1.conserveermiddel, 2.zonlicht, 3.glucose 4.ruwsap
5.karamel, 6.melasse

- A. Planten maken hun eigen suiker en zetmeel met behulp van **2** .
- B. In de broeitrog worden suikerfrietten in warm water gedaan. Hier ontstaat het **4** .
- C. Voor het maken van veevoer en alcohol wordt **6** gebruikt.
- D. Als je kristalsuiker langzaam verhit, krijg je **5** .
- E. In jam wordt suiker als **1** gebruikt.
- F. Druivensuiker of **3** is de belangrijkste energiebron voor ons lichaam.

goed /fout

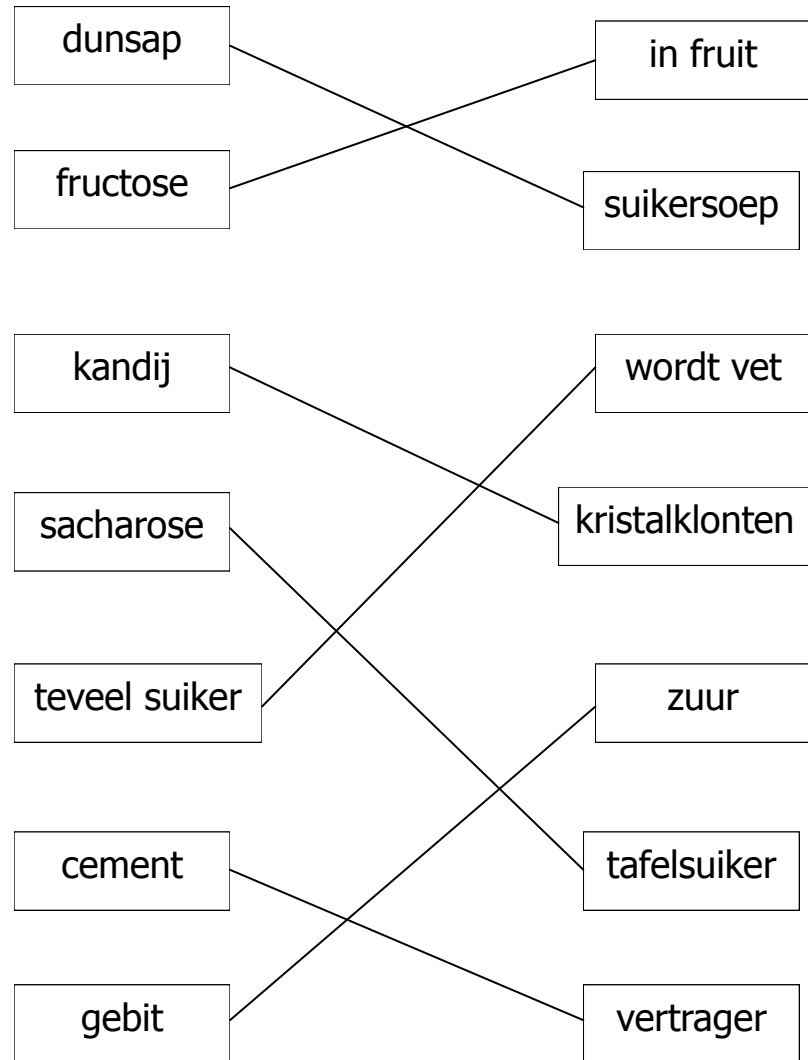

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Dunsap verandert door verdamping in dicsap. *waar/niet waar*
- B. Poedersuiker is zoeter dan kristalsuiker. *waar/niet waar*
- C. Suiker maakt ijs smeüiger. *waar/niet waar*
- D. Basterdsuiker is kristalsuiker met een bruine kleurstof. *waar/niet waar*
- E. Pulp is een bijproduct van de suikerbiet. Het wordt gebruikt als veevoer. *waar/niet waar*

Suiker

3. Trek een lijn tussen de suikerwoorden die bij elkaar horen in de linkerrij naar de woorden in de rechterrij

Antwoorden 28 Ratten

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

- 1. dakrat, 2. besmet bloed, 3. rat, 4. zwarte, 5. besmette urine, 6. ritten, 7. Noorse rat, 8. bruine

- A. Een jonge rat wordt ook wel een **6** genoemd.
- B. De agressievere **8** rat heeft de **4** rat verdreven.
- C. De ziekte van Weil wordt veroorzaakt door **5** van de rat.
- D. De pest ontstaat door **2** van de rat.
- E. Een zwarte rat wordt ook wel **1** genoemd.
- F. Een andere naam voor de bruine rat is **7**.

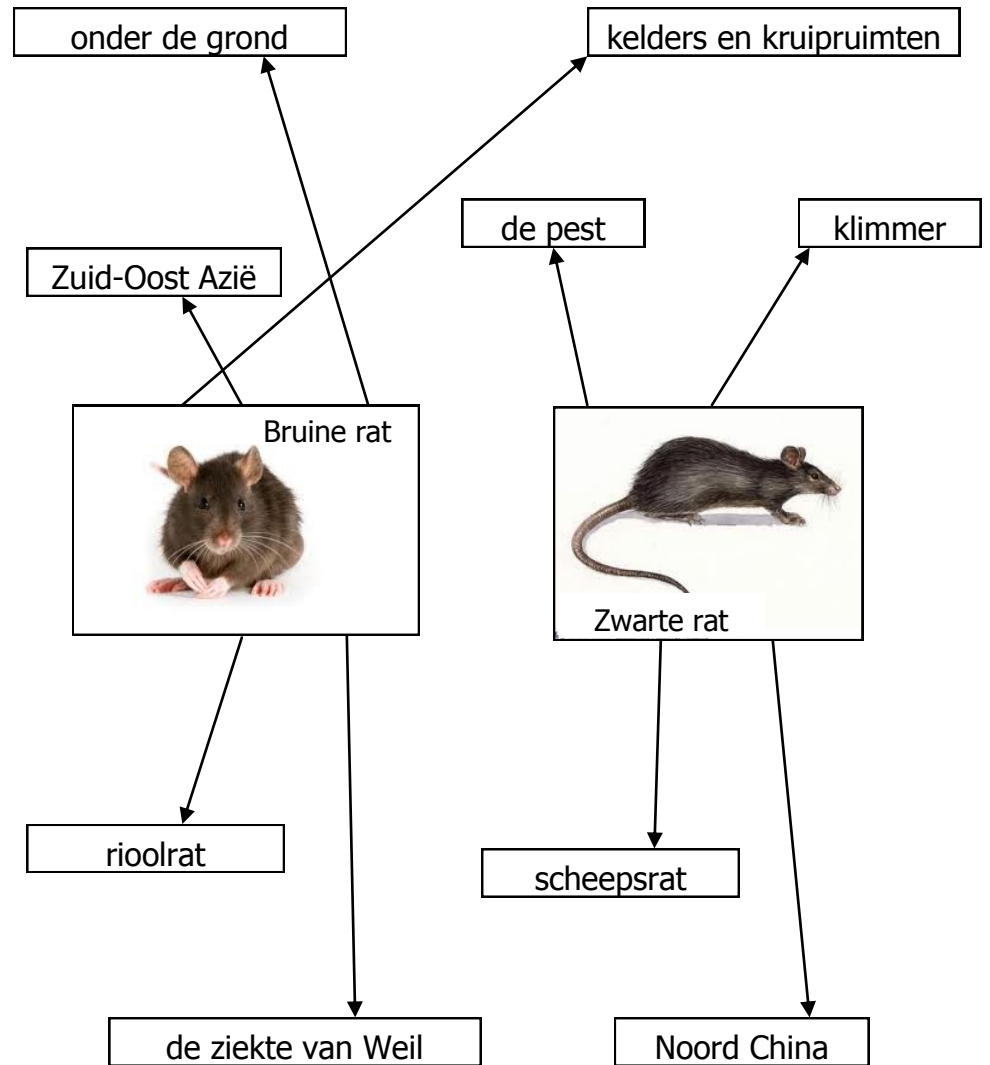
goed / fout

Welke van de twee woorden is het juiste antwoord?

- A. De *tamme/bruine* rat is een echt groepsdier.
- B. De *zwarte/bruine* rat leeft in een rattenburcht.
- C. De zwarte rat vind je in *havengebieden/in kruipruimten*.
- D. *Rattenvangers / rattengevechten* zorgden ervoor dat gevangen ratten tam werden.
- E. *Zwarte/bruine* ratten eten ook insecten.
- F. Om vergif kwijt te raken gaat een rat *klei eten/ overgeven*.
- G. Een andere naam voor de *zwarte/bruine* rat is stadsrat.
- H. Zowel bruine als zwarte ratten kwamen in Europa via *land/zee*.

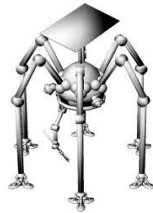
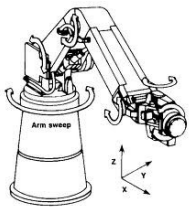
Ratten

3. Welke woorden horen bij welke rat. Trek een lijn.

Antwoorden 29 Robots

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed /fout
- A. Het woord "robot" komt van "robota". Dat woord betekent "automatisch". *waar/niet waar*
  - B. De robot "Friend" is een goede hulp voor gehandicapten. *waar/niet waar*
  - C. Operatierobots kunnen preciezer werken dan chirurgen. *waar/niet waar*.
  - D. De robot Robotica speelt de hoofdrol in een film. *waar/niet waar*
  - E. De eerste robots kwamen in een toneelstuk voor. *waar/niet waar*

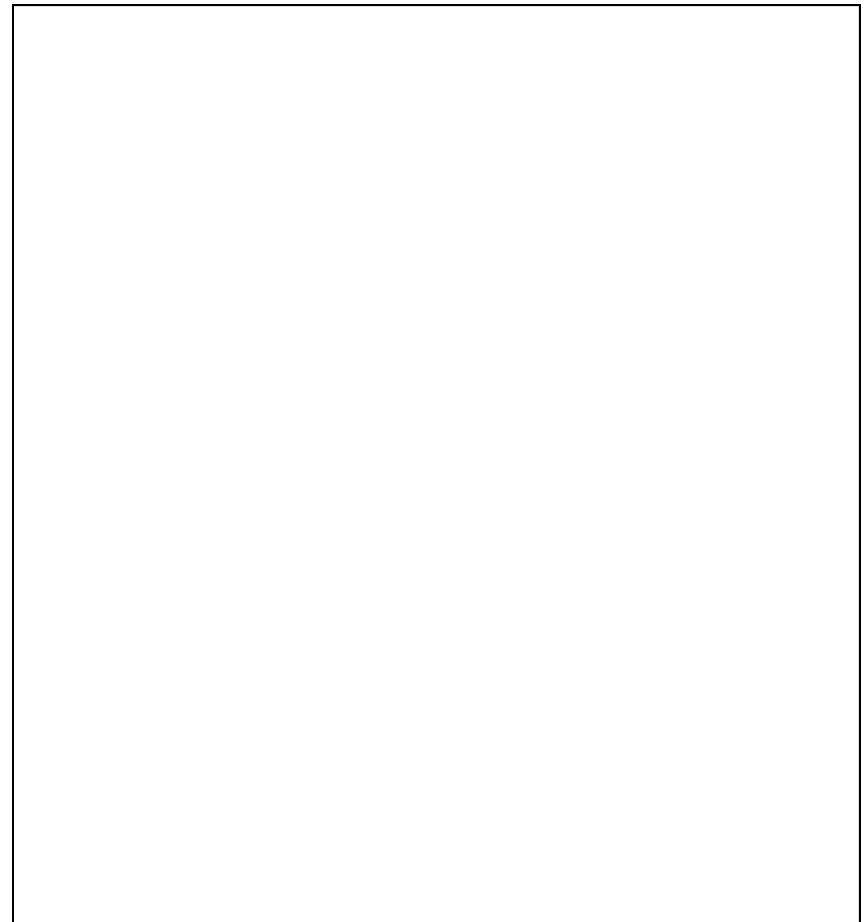
2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.
 Kies uit: 1. zwermrobots, 2. telerobot, 3. hulp, 4. androïde robot, 5. nanorobots, 6. humanoïde robot, 7. bedreiging

- A. Het vliegtuig "de Predator" is een soort **2**.
- B. Als een robot sprekend op een mens lijkt, noemt men dat een **4**.
- C. Een machine met de lichaamsvorm van een mens wordt een **6** genoemd.
- D. In de westerse wereld ziet men de robot meer als **7**.
- E. In Aziatische landen ziet men de robot als **3**.
- F. Op moeilijk bereikbare plaatsen kunnen **1** ingezet worden.
- G. Microscopisch kleine robots worden ook wel **5** genoemd.

Robots

3. Ontwerp je eigen robot. Leg onder de tekening uit wat er bijzonder is aan je robot. Denk daarbij aan een *naam* en aan de *taken* die hij uit kan voeren.

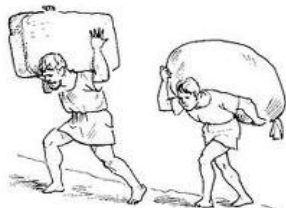

Antwoorden 30 Slavernij

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1. *lijfeigene*, 2. *Afrikaanse*, 3. *Indiaanse*, 4. *gladiator*,
 5. *Marrons*, 6. *Soedanese*

- A. In de Romeinse tijd werden slaven ook gebruikt als **4**.
- B. Een slaaf die in de middeleeuwen bij een stuk grond hoorde was een **1**.
- C. **2** slaven werden vooral verhandeld naar Zuid-Amerika.
- D. **3** slaven bleken niet sterk genoeg voor zware lichamelijke arbeid.
- E. Weggelopen slaven in Suriname worden **5** genoemd.
- F. **6** vrouwen en kinderen worden nu nog steeds als slaaf weggehaald uit het zuiden van het land.

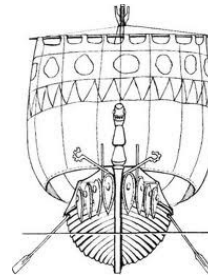
2. Zijn de zinnen waar of niet waar? goed /fout

- A. De opbouw van het grote Romeinse Rijk is vooral te danken aan slaven. *waar/niet waar*
- B. Horige boeren moesten in de middeleeuwen hun hele oogst afstaan aan de heer van het kasteel. *waar/niet waar*
- C. Bij de Afrikaanse slavenhandel maakten schepen een reis van drie etappes in de vorm van een driehoek. *waar/niet waar*
- D. In de V.S bestaat nog steeds slavernij en mensensmokkel. *waar/niet waar*

Slavernij

2. Hieronder staan drie plaatjes met vormen van slavernij.

- Kies de drie juiste woorden bij elk plaatje. Kies uit:
Romeinse Rijk, Marrons, middeleeuwen, krijgsgevangenen, horige, plantages, Suriname, lijfeigene, galeislaven.

1. *Romeinse Rijk*

---

2. *galeislaven*

---

3. *krijgsgevangenen*

---

1. *middeleeuwen*

---

2. *lijfeigenen*

---

3. *horige*

---

1. *Suriname*

---

2. *Marrons*

---

3. *plantages*

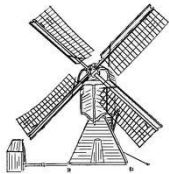
Antwoorden 31 Nederland, waterland

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1. Het jaar 1200, 2. Het jaar 0, 3. 3000 jaar geleden, 4. Deltagebied, 5. St. Elisabethsvloed, 6. Deltaplan,

- A. Rond **2** leefden sommige mensen in waterrijk Nederland op terpen, wierden of stellen.
- B. De Maas, Rijn en Schelde vormen bij hun monding het **4**.
- C. **3** bestond ons land vooral uit moerasbos en veengrond.
- D. Het natuurgebied de Biesbosch is ontstaan door de **5**.
- E. De eerste dijken werden aangelegd rond **1** .
- F. Na de watersnoodramp in 1953 werd gestart met het **6** .

2. Welke van de twee woorden is het juiste woord.

- A. Door het uitdrogen van veengrond daalt de bodem. *waar/niet waar*
- B. Een polder ligt op gelijke hoogte met het omringende water. *waar/niet waar*
- C. Een droogmakerij is een oud woord voor een polder. *waar/niet waar*
- D. Bij modern waterbeheer hoort dat land weer teruggegeven wordt aan het water. *waar/niet waar*
- E. De watersnoodramp uit 1953 wordt ook wel de Julianavloed genoemd. *waar/niet waar*
- F. Het IJsselmeer droeg heel vroeger de naam Almere. *waar/niet waar*

Nederland, waterland

3. Hieronder staan drie bouwwerken van het Deltaplan Zet de juiste woorden bij de juiste bouwwerken. Kies uit:

Stormvloedkering, Oosterschelddedam, Maeslantkering, Hollandse IJssel, Nieuwe Waterweg, met weg, einde Deltaplan, begin Deltaplan, 9 kilometer lang.

- 1. *Oosterschelddedam*
- 2. *9 kilometer lang*
- 3. *Met weg*

- 1. *Maeslantkering*
- 2. *Nieuwe Waterweg*
- 3. *Einde Deltaplan*

- 1. *Stormvloedkering*
- 2. *Begin Deltaplan*
- 3. *Hollandse IJssel*

Antwoordenblad 32 Angst

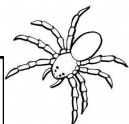
1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. *faalangst*, 2. *bezorgdheid*, 3. *emotie*, 4. *hoogtevrees* 5. *fobie*, 6. *stresshormoon*

- A. De betekenis van het woord **3** is "in beweging brengen".
 B. Een angst die zich alleen in je hoofd afspeelt, noem je **2**.
 C. Bij angst zorgt een **6** ervoor dat je oplettender en energiever wordt.
 D. Als een hevige angst blijft bestaan noem je dat een **5**.
 E. De angst om te mislukken of iemand teleur te stellen noem je **1**.
 F. Acrofobie is een ander woord voor **4**.

goed
/fout

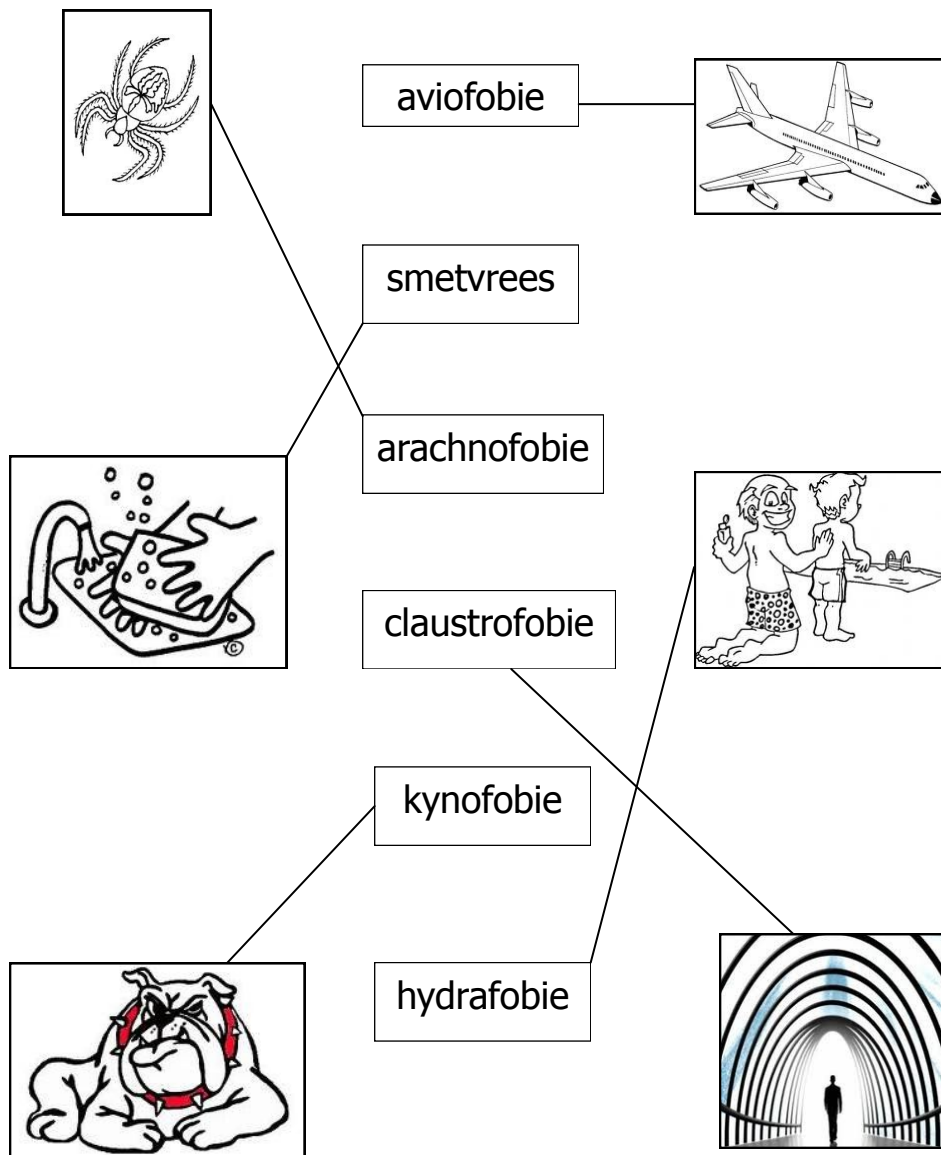
2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Een fobie is goed te genezen. *waar/niet waar*
 B. Enge films kunnen de oorzaak zijn van een fobie. *waar/niet waar*
 C. Er bestaan twee aangeboren reacties op angst: vluchten of bevriezen. *waar/niet waar*
 D. Bij angst worden de pupillen kleiner. *waar/niet waar*
 E. De meeste angsten van een mens spelen zich alleen af in het hoofd. *waar/niet waar*
 F. Voor sommige mensen geeft angst een gevoel van prettige opwindning. *waar/niet waar*

Angst

32

3. Trek een lijn tussen de naam van de fobie en het plaatje.

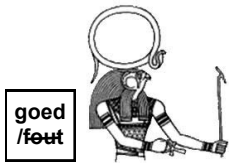
Werkblad 33 De zon

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

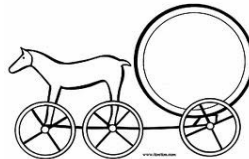
Kies uit:

 1. *China*, 2. *Azteken*, 3. *Hindoe's* 4. *Egyptenaren*
5. *Scandinavië*

- A. De **2** brachten mensenoffers om hun zonnegod goed te stemmen.
- B. De **4** vereerden de zonnegod Ra, die de mens schiep uit zijn zweet en tranen.
- C. Surya is de zonnegod die door **3** vereerd wordt.
- D. In verhalen uit **5** lees je over de god Sol.
- E. Verhalen die vertellen over tien zonnen, waarvan er negen werden neergeschoten komen uit **1**.

goed
/fout

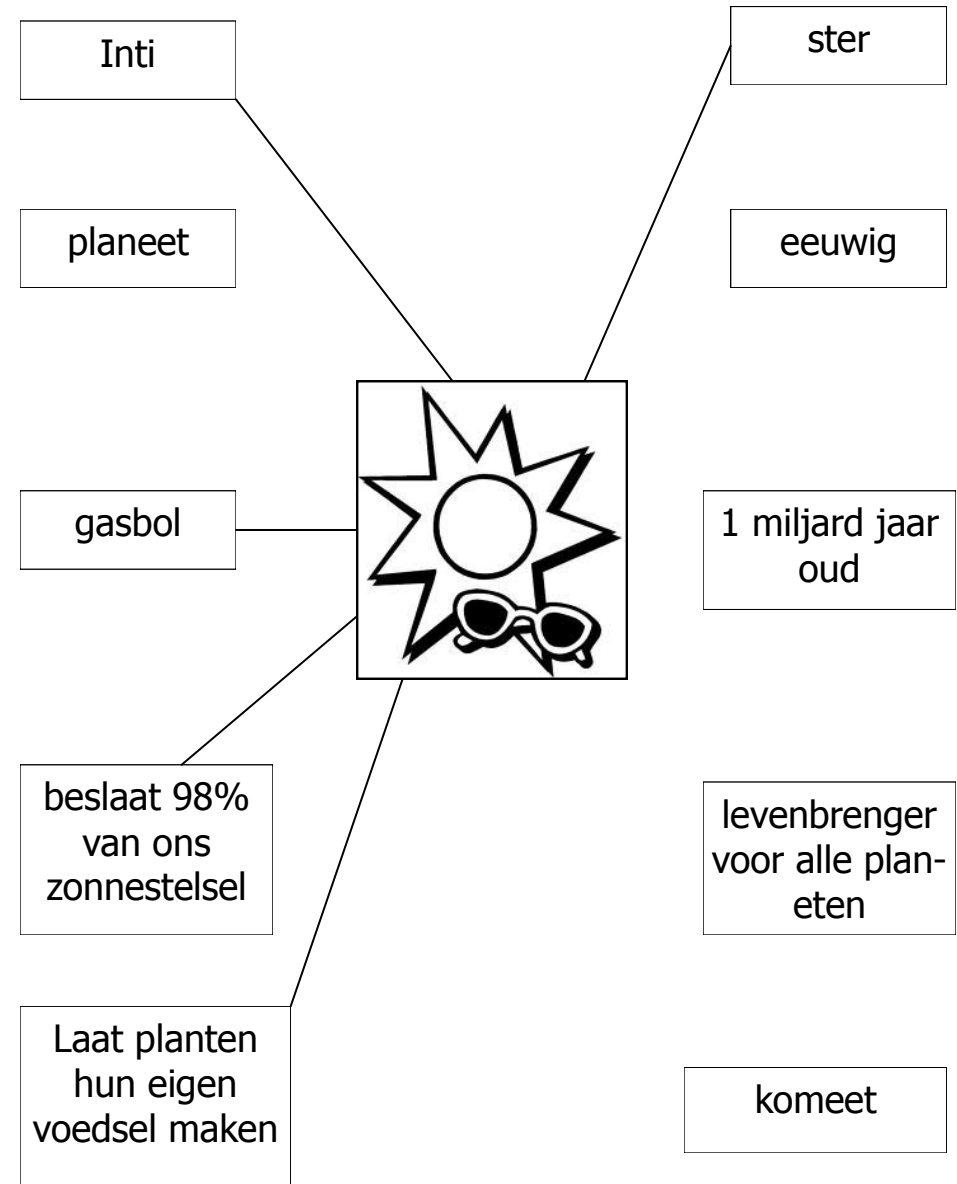
2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Zonnevlekken zijn de koelere plekken op de zon. *waar/niet waar*
- B. De zon is geboren uit een gaswolk vermengd met stof. *waar/niet waar*
- C. De zon staat in brand en is een bol van vuur. *-waar/niet waar*
- D. De enorme massa van de zon zorgt ervoor dat de Aarde in een baan om de zon blijft. *waar/niet waar*
- E. De corona is een explosie die plaatsvindt aan de oppervlakte van de zon. *waar/niet waar*

De zon

33

3. Trek een lijn tussen de woorden en het plaatje. Kies alleen de woorden die bij de zon horen.

Antwoordenblad 34 Hekserij

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed
/fout
- A. Witte wieven werden ervan verdacht baby's te verwisselen.
waar/niet-waar
- B. Heksen waren altijd oude vrouwtjes. *waar/niet waar*
- C. Doordat mensen de natuur vroeger slecht begrepen, werden er geesten bedacht om iets te verklaren. *waar/niet-waar*.
- D. In heksenalf werd brandnetel verwerkt. *waar/niet waar*
- E. Bij volle maan vermoede de duivel zich soms als stier.
waar/niet-waar
- F. Vrouwen die huilten tijdens het martelen waren zeker een heks. *waar/niet waar*

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.
Kies uit: 1.bezemstelen, 2.de waterproef, 3.de duivel,
4.wegen, 5.kruidenvrouwtjes, 6.witte wieven, 7.de pest,
8.de heksenhamer

- A. Heksen werden gezien als de oorzaak van **7** .
- B. **8** was een soort handboek om heksen te bestrijden.
- C. Twee manieren om te bewijzen of iemand een heks was waren **2** en **4** .
- D. De kerk vond dat hekserij en zwarte magie het werk was van **3** .
- E. Heksen zijn voortgekomen uit de vroegere **5** .
- F. **1** waren een teken van vruchtbaarheid.
- G. De geesten van overleden heksen werden ook wel **6** genoemd.

Hekserij

3. Geef antwoord op de volgende vragen:

A. Wat kon een heks volgens het volksgeloof allemaal?

- *Mensen genezen*

- *Voorspellingen doen*

- *Witte en zwarte magie beoefenen*

- *Zich in een dier of ander wezen veranderen*

- *Zich op een snelle manier verplaatsen*

B. Hoe is het geloof ontstaan dat een heks kon vliegen?

Heksen maakten hun eigen zalfjes, zoals heksenalf of vliegalf. Het gebruik van deze zalf zorgde voor een zweverig gevoel. Dat leek op een gevoel te kunnen vliegen.

C. Waardoor stopten de heksenvervolgingen?

Op het hoogtepunt van de heksenjacht werden ook vrouwen uit groepen die veel invloed hadden, veroordeeld.

Die groepen gebruikten hun macht om de jacht te stoppen.

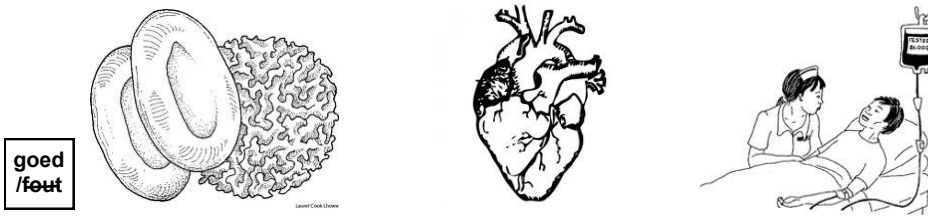
Antwoorden 35 Bloed

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

- 1. rode bloedcellen 2. bloedplaatjes, 3. bloedplasma
4. witte bloedcellen 5. hormonen, 6. donor

- A. Het stollen van bloed in een wond gebeurt door de **2** in het bloed.
- B. Bij ziektes en ontstekingen komen de **4** in actie.
- C. Zuurstof en koolzuurgas worden vervoerd door **1**.
- D. Iemand die zijn bloed afstaat, noem je een **6**.
- E. Gassen, vetten en suikers worden vervoerd door **3**.
- F. Stoffen die door klieren in de bloedbaan terecht komen worden **5** genoemd.

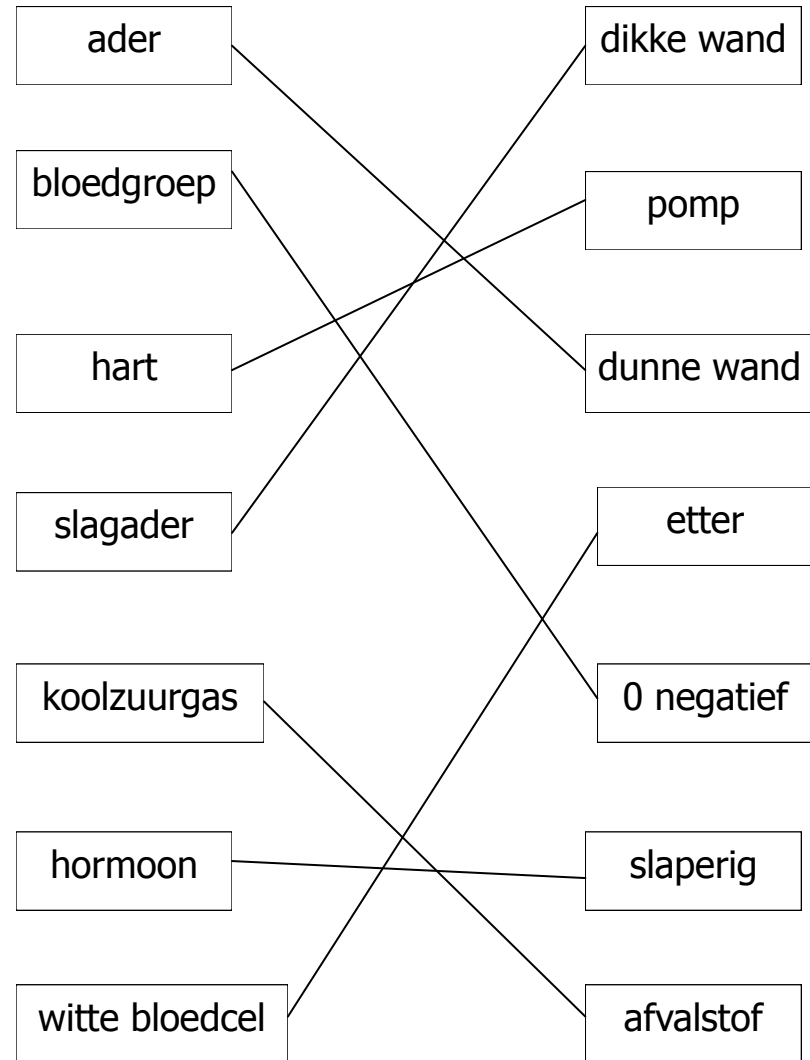
goed /fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Rode bloedcellen worden aangemaakt in het beenmerg van een mens. *waar/niet waar*
- B. Bloedplasma is stroperig. *waar/niet waar*
- C. Slagaderen pompen zuurstofrijk bloed van het hart naar alle delen van het lichaam. *waar/niet waar*
- D. Aderen zijn nauwer dan slagaderen. *waar/niet waar*
- E. Bij een "slapend" been zit er een zenuw bekneld in het been. *waar/niet waar*

Bloed

3. Trek een lijn tussen de bloedwoorden die bij elkaar horen in de linkerrij naar de woorden in de rechterrij.

Antwoorden 36 Tatoeage

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. *China*, 2. *Samoa*, 3. *Filipijnen* 4. *India* 5. *Indonesië*,
6. *Siberië*

- A. **2** is het geboorteland van de tatoeage.
- B. Tatoeage m.b.v. naald en draad gebeurde in **6**.
- C. Henna, een tijdelijke tatoeage, is nog steeds populair in **4**.
- D. Een stokje met een naald erin zorgde voor de tatoeage in **5**.
- E. Gevangenen in **1** kregen een tatoeage als teken.
- F. Krijgers in de **3** kregen een tatoeage na het doden van een vijand.

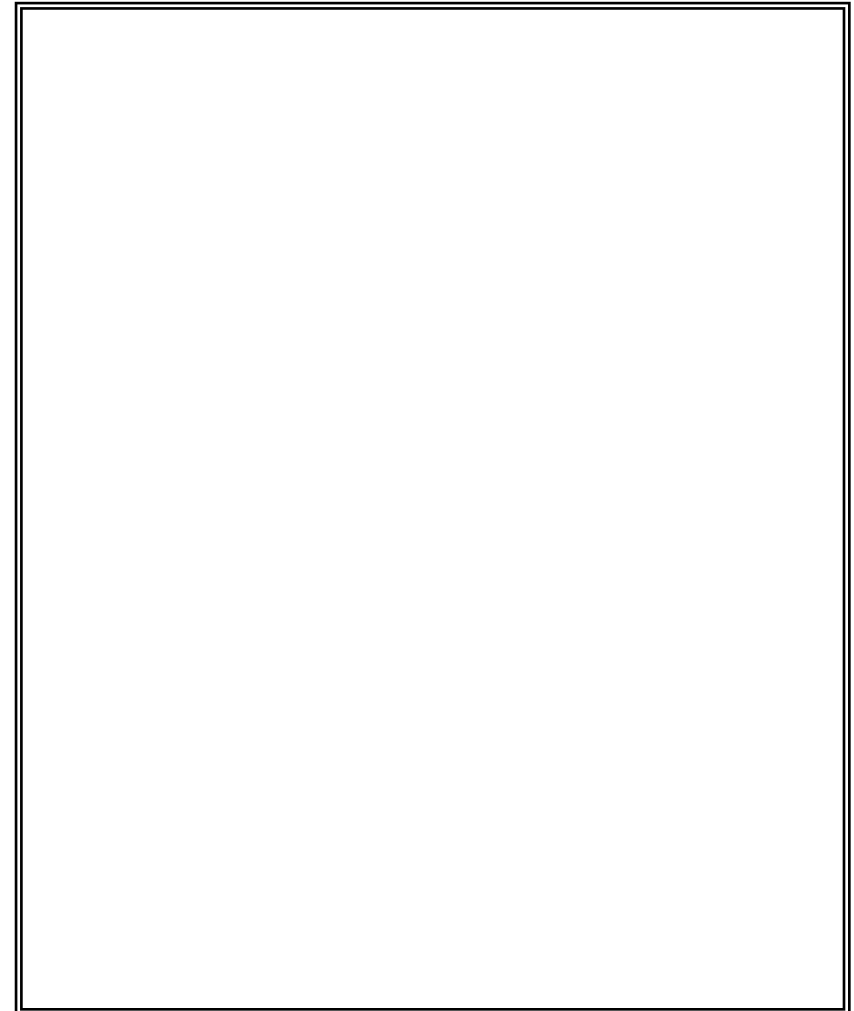
goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Littekens waren vroeger een teken van dapperheid.
waar/niet waar
- B. Zeelui droegen vaak een tatoeage van een eend en een varken op hun voeten. *waar/niet waar*
- C. De eerste tatoeages hadden geen kleur.
waar/niet waar
- D. Bij een moderne tatoeage wordt er pigment onder de opperhuid aangebracht. *waar/niet waar*

Tatoeage

3. Maak een ontwerp voor een tatoeage

Antwoorden 37 Rubber

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin:

Kies uit:

1.vulkaniseren, 2.aardolie, 3.latex, 4.vlaktgom , 5.tappen , 6.de plantage,

- A. Het woord "rubber" komt uit het Engels en betekent **4** .
- B. De grondstof van natuurrubber **3**
- C. Door rubber te **1** blijft het materiaal bij koud en warm weer hetzelfde.
- D. De grondstof voor kunstrubber is **2** .
- E. Het winnen van rubber uit de boom wordt **5** genoemd.
- F. De plaats waar alle rubberbomen groeien wordt **6** genoemd.

2. Zijn de volgende zinnen waar of niet waar?

goed
/fout

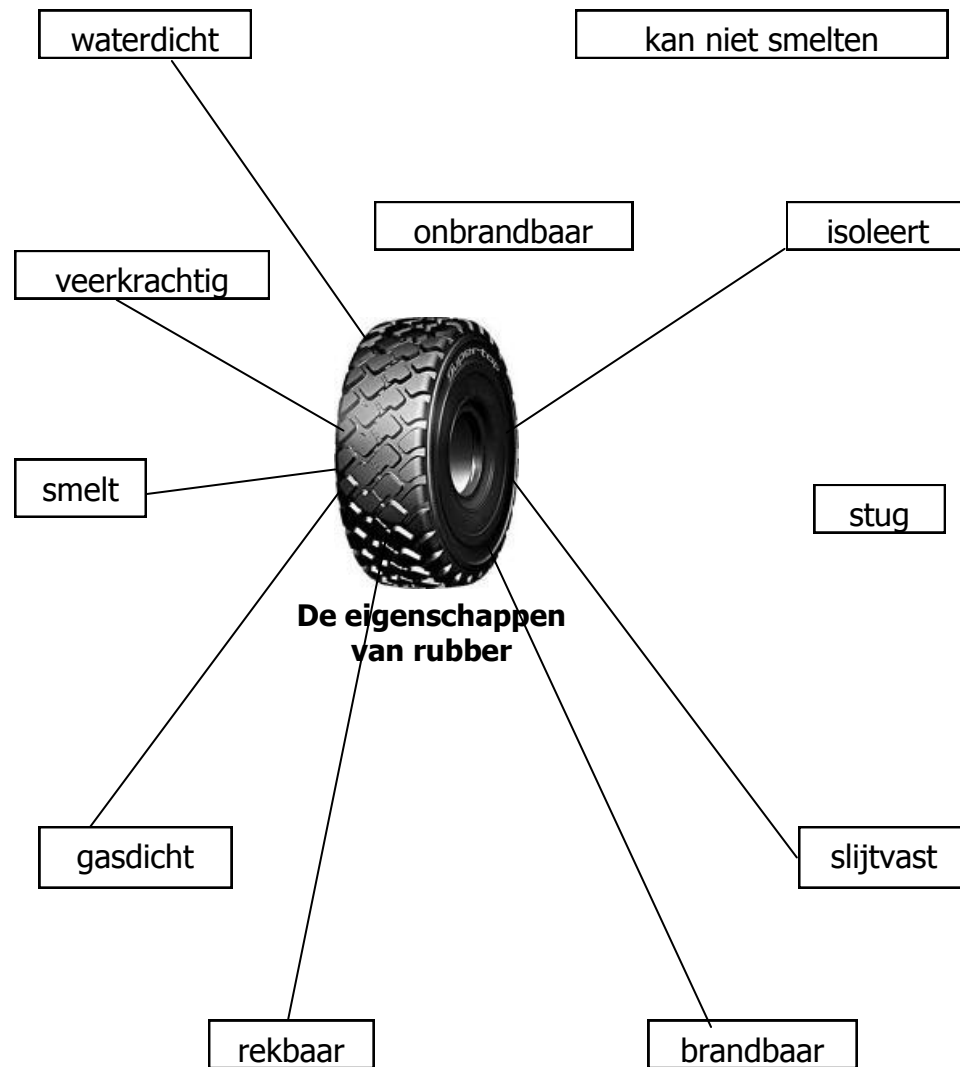
- A. Rubberbomen groeiden oorspronkelijk alleen in Zuid-Amerika. *waar/niet waar*
- B. Nu groeien rubberbomen overal ter wereld. *waar/niet waar*
- C. In kauwgum zit rubber. *waar/niet waar*
- D. Het toevoegen van lood en zwavel aan rubber zorgt ervoor dat temperatuur geen invloed meer heeft. *waar/niet waar*
- E. De vraag naar natuurrubber neemt toe. *waar/niet waar*
- F. Latex stolt na een tijdje *waar/niet waar*.
- G. De Maya's gebruikten in 1600 voor Chr. al een rubberen bal. *waar /niet waar*

Rubber

3. Welke eigenschappen horen bij het product rubber. Trek

een lijn naar de autoband

Antwoorden 38 Fossielen

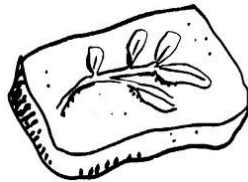
1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. *Lucy*, 2. *mammoet*, 3. *wetenschappers* 4. *planten*
5. *saurus*, 6. *bacteriën*

- A. De **2** is een fossiel dat door invriezing gevormd is.
- B. Fossielen van **4** worden vooral gevonden in steenkool.
- C. **3** ontdekten door fossielen dat planten en dieren op aarde langzaam veranderingen ondergaan.
- D. Een voorbeeld van een menselijke fossiel is **1**.
- E. De oudste vormen van leven op aarde zijn **6**.
- F. Een ander woord voor hagedis is **5**.

goed /fout

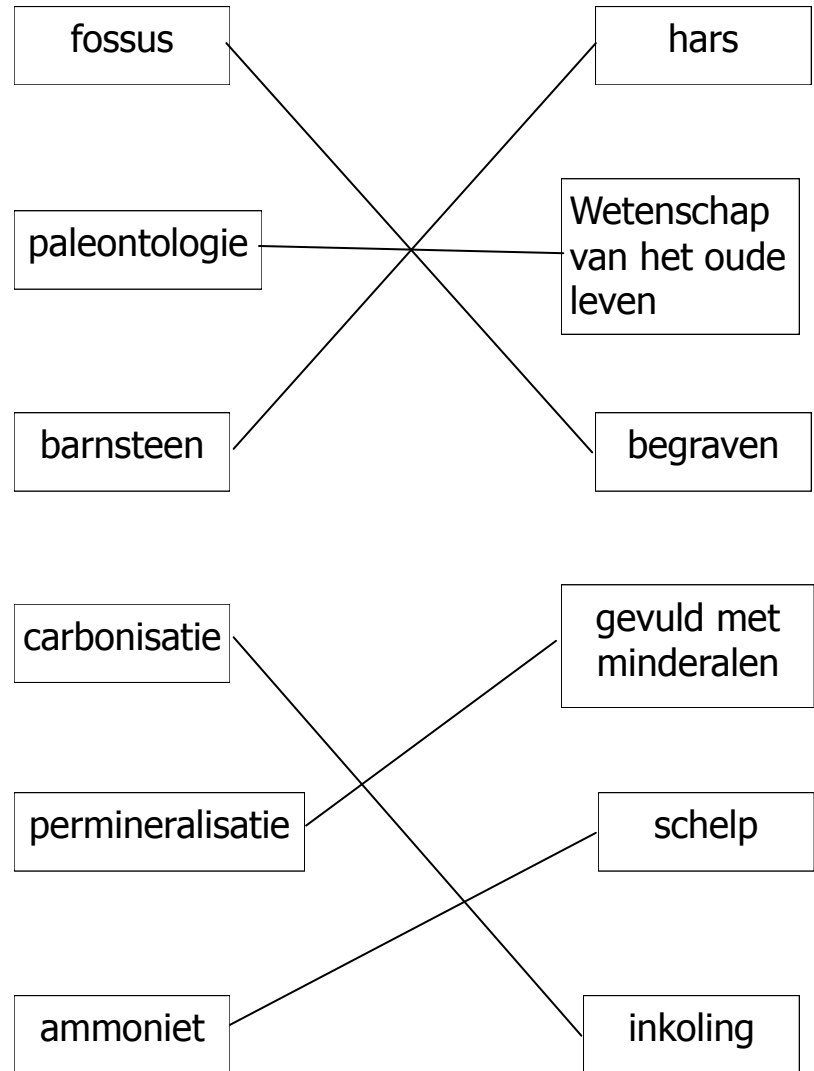

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. De afdruk van de huid is ook een fossiel.
waar/niet waar
- B. Alle planten of dieren die sterven veranderen in fossielen. *waar/niet waar*
- C. Bij versteend hout is het hout vervangen door mineralen. *waar/niet waar*
- D. Dinosaurussen verdwenen waarschijnlijk door de inslag van een reuzenmeteoriet. *waar/niet waar*
- E. De paleontoloog vindt fossielen altijd kant en klaar. *waar/niet waar*

Fossielen

3. Trek een lijn tussen de woorden die bij elkaar horen in de linkerrij naar de woorden in de rechterrij.

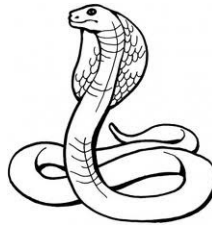
Antwoorden 39 Pas op, gif!

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.
Kies uit:

1. *koningscobra*, 2. *zeewesp*, 3. *inlandtaipan* 4. *steenvis*, 5. *kogelvis*, 6. *pijlgifkikker*

- A. De **2** leeft van kleine vissen en garnalen
- B. De **3** geldt als de giftigste slang ter wereld.
- C. De **1** geldt als de langste gifslang ter wereld.
- D. De bolle vorm van de **5** is een goede verdediging.
- E. De **6** komt alleen in Midden en Zuid-Amerika voor.
- F. Camouflage is één van de wapens van de **4**.

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Het vogelbekdier vind je alleen in Australië.
waar/niet waar
- B. Pijlgifkikkers danken hun naam aan de snelheid waarmee ze bewegen. *waar/niet waar*
- C. De beet van de blauwgeringde octopus is vaak pijnloos. *waar/niet waar*
- D. Braziliaanse zwerfspinnen maken een web.
waar/niet waar
- E. Fugu is een Japans gerecht gemaakt van de octopus. *waar/niet waar*

Pas op, gif!

3. Trek een lijn tussen de giftige dieren in de linkerrij naar een kenmerk in de rechterrij

Antwoorden 40 Boeddha

1. Los de kruiswoordpuzzel hiernaast op.

Horizontaal

3. Onder deze boom mediteert Boeddha.
7. Het doel van elke boeddhist: het pure leven.
8. Geboorteland van Boeddha.
10. Het teken van leven en dood en opnieuw geboren worden.

Verticaal

1. De oorzaak van alle lijden volgens Boeddha.
2. De eigenlijke naam van Boeddha.
4. Dit woord betekent letterlijk "de Verlichte".
5. Het in stilte stopzetten van alle gedachten in je hoofd.

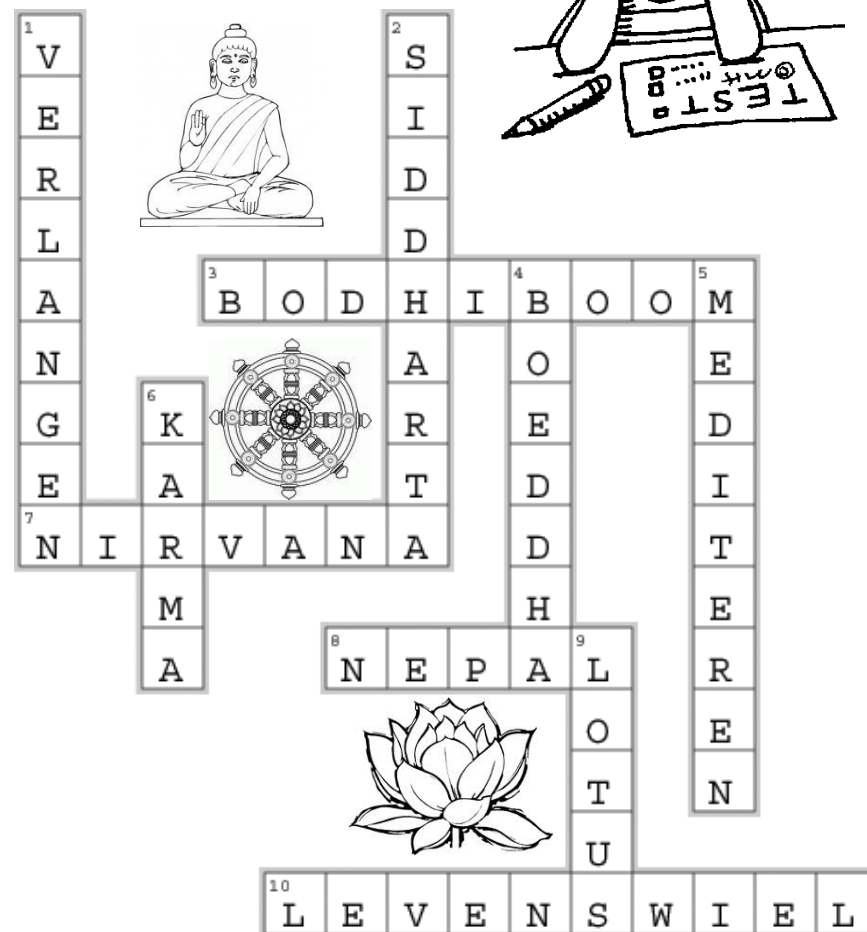
goed/
fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?
  - A. Boeddha groeide op met het Hindoeïsme als godsdienst. *waar/niet waar*
  - B. Boeddha wilde altijd al de stichter van een godsdienst zijn. *waar/niet waar*
  - C. In het Boeddhisme spelen je gedachten een grote rol. *waar/niet waar*
  - D. Voor Boeddhisten is de toekomst heel belangrijk. *waar/niet waar*
  - E. Volgens Boeddha bestuurt elk mens zijn eigen leven. *waar/niet waar*

Boeddha

Kruiswoordpuzzel

Antwoorden 41 Diamant

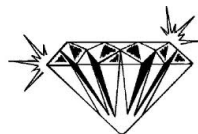
1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

- 1.Zuid-Afrika, 2.magma, 3.synthetisch, 4.India
5.koolstof, 6.loepzuiver

- A. In het land **4** speelde diamant een belangrijke rol in de godsdienst.
- B. In **1** worden veel diamanten gevonden.
- C. Diamant ontstaat uit **5**.
- D. **2** zorgt ervoor dat diamanten het aardoppervlak bereiken
- E. Een diamant is **6** als er geen insluitel in zit.
- F. Een kunstdiamant is **3**.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. De prijs van een diamant wordt alleen bepaald door het gewicht. *waar/niet waar*
- B. De bewerking van diamant begint met kloven. *waar/niet waar*
- C. In computerchips zorgt diamant voor een goede afvoer van de warmte *waar/niet waar*
- D. Synthetische diamanten worden alleen gebruikt in de industrie. *waar/niet waar*
- E. Koolstof ontstaat uit plantenresten. *waar/niet waar*

Diamant

3. Diamantpuzzel.

Horizontaal

- 1. Het gewicht van een diamant.
- 6. De letterlijke betekenis van diamant.
- 8. De kleur van synthetische diamanten

Verticaal

- 2. Land waar diamant gewonnen wordt.
- 3. Het opgraven van diamant.
- 4. Het slijpvlak van een diamant.
- 5. Diamant met de hoogste schittering.
- 7. De laatste stap bij het bewerken van diamanten.

Antwoorden 43 Mysteries

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. Loch Ness, 2. Bermuda driehoek, 3. Chili, 4. Atlantis
5. Zuid-Engeland, 6. UFO

A. Een ander woord voor een vliegende schotel is

6 .

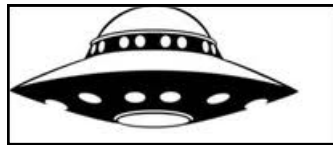
B. In het meer van 1 zou een monster zitten.

C. Graancirkels worden vanaf 1978 vooral aangetroffen in 5 .

D. Paaseiland hoort bij 3 .

E. Volgens Plato lag 4 in de buurt van Gibraltar.

F. In de 2 verdwijnen schepen en vliegtuigen op raadselachtige wijze.

goed /fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

A. Het monster van Loch Ness duikt voor het eerst op in 1933. *waar/niet waar*

B. Sommige mensen denken dat er in de Bermuda driehoek een UFO op de bodem ligt. *waar/niet waar*

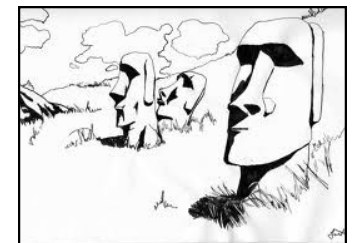
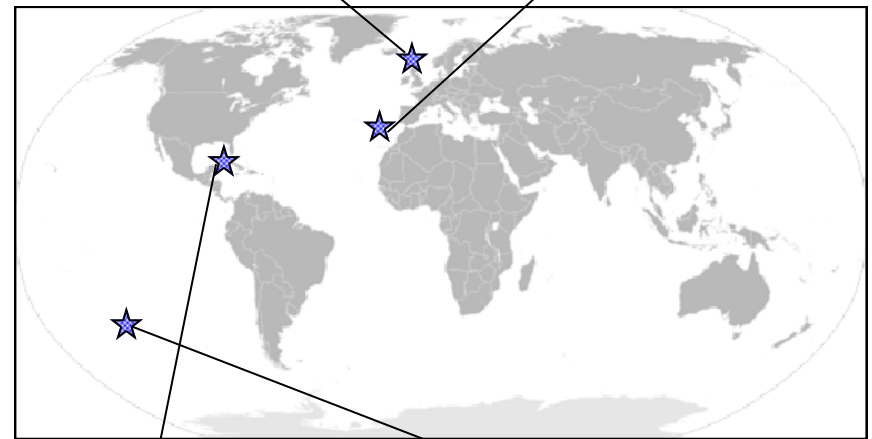
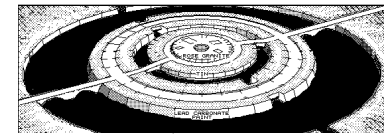
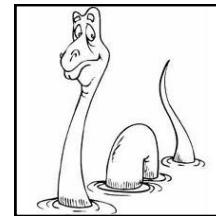
C. Een UFO heeft volgens waarnemingen altijd een ronde vorm. *waar/niet waar*

D. Met graancirkels wordt ook wel reclame gemaakt. *waar/niet waar*

E. De grote vraag bij Paaseiland is hoe de bewoners die reusachtige beelden verplaatsten. *waar/niet waar*

Mysteries

3. Trek een lijn tussen het plaatje en de juiste plek op de wereldkaart.

Antwoorden 42 Honingbijen

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. *de darren*, 2. *de koningin*, 3. *de werksters*, 4. *was*
5. *nectar*, 6. *stuifmeel* 7. *zwermen*

- A. Het voedsel van de bijenlarven bestaat uit **6**.
- B. **2** zorgt voor het leggen van de eitjes.
- C. De **5** in de cellen is de wintervoorraad van de bijen.
- D. Het verzamelen van nectar is de taak van **3**.
- E. De enige taak van **1** is het paren met de koningin.
- F. Een honingraat is gemaakt van **4**.
- G. Als een deel van het volk het nest verlaat, noem je dat **7**.

goed/
fout

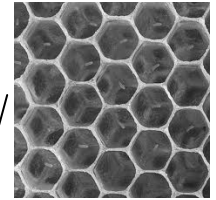

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. In het voorjaar gaan de werksters kleinere cellen bouwen. *waar/niet waar*
- B. De oude koningin verlaat het nest als er een nieuwe koningin geboren wordt. *waar/niet waar*
- C. Darren worden na het paren door de werksters gedood om voedsel te besparen. *waar/niet waar*
- D. De bijen die net uitgezwermd zijn in een bijenzwerm zijn agressief. *waar/niet waar*

de dar

de werkster

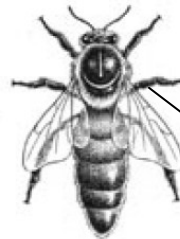
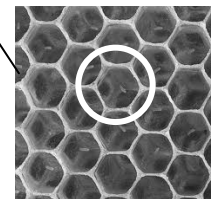
de raat

de koningin

de cel

de zwerm

Anywoorden 44 De Olympische Spelen

1. Los de puzzel op.

Van links naar rechts

1. Achternaam van de Griekse zakenman die belangrijk was voor de moderne Spelen.
5. Teken van de overwinning bij de Spelen in de Oudheid.
7. Voornaam van *De vliegende huisvrouw* die 4x goud won in Londen.
10. De Nederlandse naam voor de sport *Pankration*.
11. Deze Romeinse keizer verbood de Spelen.

Van boven naar beneden

2. Plaats waar de eerste moderne Spelen gehouden werden in 1896.
3. Het weigeren van een land om mee te doen aan de Spelen om een politieke reden noem je een.....
4. De naam van de god voor wie de Spelen in de Oudheid gespeeld werden.
6. Voornaam van de Nederlandse zwemster die 3x goud won in Sydney.
8. Achternaam van de Nederlandse judoka die in 1964 in Tokio goud won.
9. Achternaam van de sprintkoning bij de atletiek van de Spelen van 2008 in Beijing.
12. De naam van de vallei waar de Grieken de Spelen hielden.

De Olympische Spelen

The crossword puzzle grid contains the following words:

- Across 1: ZAPPAS
- Across 4: Z
- Across 5: OLIJFKRANS
- Across 6: OLIJFKRANS
- Across 7: FANNY
- Across 8: G
- Across 9: B
- Across 10: WORSTELLEN
- Across 11: THEODOSIUS
- Across 12: O
- Down 3: BO
- Down 4: Z
- Down 5: OLIJFKRANS
- Down 6: OLIJFKRANS
- Down 7: FANNY
- Down 8: G
- Down 9: B
- Down 10: WORSTELLEN
- Down 11: THEODOSIUS
- Down 12: O

Antwoorden 44 De natuur als voorbeeld

1. Los de puzzel op.

Horizontaal

- Uitvinders van verf namen deze plant als voorbeeld.
- Sluitingen van tassen en schoenen zijn gemaakt naar het voorbeeld van deze plant.
- Treinontwerpers in Japan keken goed naar dit dier.
- Ontwerpers van Mercedes-Benz gebruikten dit dier als voorbeeld.

Verticaal

- Dit dier zorgt voor de techniek in schermen voor mobiele telefoons.
- Het nest van dit dier bracht een architect op een idee.
- Zwemkleding voor topzwemmers werd gemaakt naar het voorbeeld van dit dier.
- Plakrobots zijn een kopie van dit dier.

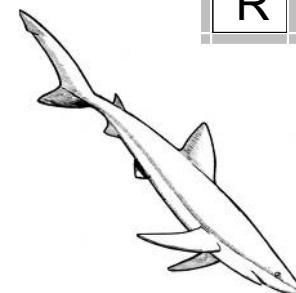
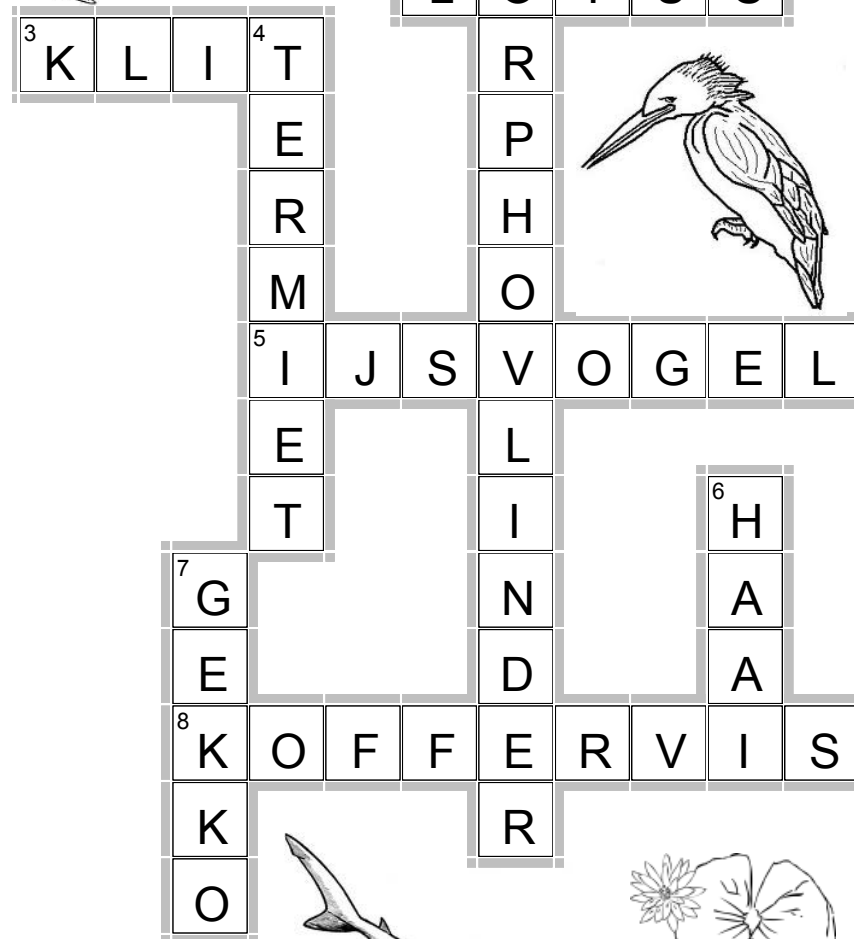
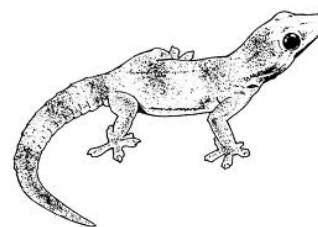
goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- De huid van de haai is door de ribbels een goede broedplaats voor bacteriën. *waar/niet waar*
- In de vleugels van morfo-vlinders zit een bijzondere kleurstof *waar/niet waar*
- Klittenband bestaat uit haakjes die aan elkaar plakken. *waar/niet waar*
- De ruwe bladeren van de lotus zorgen ervoor dat het water niet vastplakt. *waar/niet waar*
- Het nest van termieten is 's avonds koeler dan overdag. *waar/niet waar*

De natuur als voorbeeld

Antwoorden 46 Symbiose, samenleven in de natuur

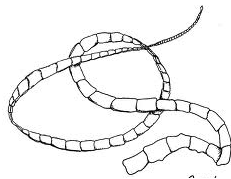
1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. de gastheer, 2. mutualisme, 3. de gast 4. de parasiet 5. commensalisme, 6. symbiose

- A. Een ander woord voor samenleven is **6**.
- B. Het koekoeksjong is **3** van een andere vogel.
- C. De malariamug is **1** van een parasiet.
- D. **4** zorgt voor nadelen bij de gastheer.
- E. Als één dier voordeel heeft en het andere dier heeft er geen nadeel van heet dat **5**.
- F. Een bij en een bloem zijn een voorbeeld van **2**.

goed /fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Een malariamug geldt als een parasiet. *waar/niet waar*
- B. Een lintworm heeft meerdere gastheren nodig. *waar/niet waar*
- C. Mos dat op bomen groeit is schadelijk voor de boom. *waar/niet waar*
- D. Het kleinste dier is altijd de gast. *waar/niet waar*
- E. Tuinders gebruiken de sluipwesp als een natuurlijke verdelger van bladluizen. *waar/niet waar*
- F. Bacteriën zijn altijd schadelijke parasieten. *waar/niet waar*
- G. De samenwerking tussen hond en mens is een vorm van commensalisme. *waar/niet waar*

Symbiose, samenleven in de natuur

3. Trek een lijn tussen de voorbeelden van symbiose. Welk woord hoort bij het plaatje

